

Kooskõlastusringil esitatud märkuste ja ettepanekutega arvestamise/mittearvestamise tabel

12.09.2025–22.09.2025 kooskõlastamisel esitatud kooskõlastused ning arvamused (eelnõu § 1 punktid 2 ja 3)

Nr	Märkuse esitaja	Kooskõlastamise tulemus, märkused ja ettepanekud	Märkuste ja ettepanekute arvestamine ja arvestamata jätmise põhjendus
1	Õiguskantsler	<p>„Andmetele juurdepääsu ulatus ja järelevalve ning rahvusvaheline praktika</p> <p>1. Pangasaladusele riigi juurdepääsu võimaldamist lubades tuleb silmas pidada, et näiteks pangakonto väljavõtte, mis sisaldab kõigi tehingute teavet, annab inimese tegevuse, harjumuste, veendumuste, eelistuste ja kasvõi viibimiskoha ning suhtlusringkonna kohta sedavõrd palju infot, et selle kaudu on võimalik inimest nii profileerida kui teatud mõttes ka jälitada. Sellest lähtudes saab konto väljavõtet pidada sarnaseks sideandmete päringuga või mõnel juhul isegi jälitustoimingutega. Sideandmete päringu ja jälitustoimingute tegemine on kriminaalmenetluses võimalik üksnes teatud n-ö kataloogi kantud kuritegude puhul ja kohtu (või teatud juhtudel prokuratuuri) eelneval loal. Kusjuures sideandmete päringu puhul on tegemist üksnes kõne toimumise fakti või positsioneerimise andmetega, mitte juurdepääsuga sõnumite sisule.</p> <p>Seetõttu vajab konto väljavõttele kui kõigi pangatehingute infole juurdepääsu andmine haldusmenetluses eriti põhjalikku kaalumist, kas ning millistel juhtudel ja tingimustel saab seda üldse võimalikuks pidada. Samuti tuleb sellise regulatsiooni loomisel mõelda, et see oleks tasakaalus inimese põhiõiguste kaitsega. Ehk teisisõnu tuleb pangasaladusele juurdepääsu reguleerimisse suhtuda samasuguse hoole ja tähelepanuga menetluse detailide osas nagu jälitustegevuse reguleerimisel.“</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Rahandusministeerium rõhutab, et eelnõuga lahendatakse probleeme seonduvalt MTA õigusega küsida krediidasutustelt (edaspidi: pankadelt) pangasaladust, ning seda ennekõike täitmisregistri kaudu. Eelnõu ei reguleeri MTA õigust küsida pangakonto infot <i>per se</i>, sest see küsimus ei ole kunagi olnud vaidluse all. Õigus saada pangakonto infot (nt saldot ja väljavõtet) ning õigus saada pangasaladust ei ole üksteise sünonüümid, ehk neid ei tohiks käsitleda läbisegi nagu tähendaksid need ühte ja sama asja.</p> <p>Selgitame, et MTA-l on õigus ning üldreeglina ka juriidiline kohustus nõuda maksuasja lahendamiseks vajalikku teavet (sh pangakonto infot) maksukohustuslaselt endalt. Pangakonto info töötlemisega sellisel kujul riivatakse küll maksukohustuslase informatsioonilist enesemääramisõigust, kuid sellega ei riivata tema pangasaladuse kaitset. Pangasaladus tähendab panga kohustust mitte avaldada klientide kohta käivat teavet kolmandatele isikutele ilma kliendi nõusolekuta või muu seadusliku aluseta. See ei tähenda maksukohustuslase õigust või muud sellesarnast privileegi jätta esitamata enda kohta käivat teavet, mis on maksuasja lahendamiseks vajalik.</p> <p>Juhul, kui nüüd MTA siiski ühel või teisel põhjusel vajalikku teavet maksukohustuslaselt endalt ei saa – näiteks MTA-l puuduvad andmed tema elu- või asukoha kohta (vt MKS § 61 lõige 2) –, või kui maksukohustuslane keeldub teavet andmast, või temalt teabe nõudmine ei ole muul põhjusel otstarbekas – näiteks ta takistab menetluse läbiviimist (vt MKS § 61 lõige 2; § 51¹ lõige 7) –, siis võib MTA pöörduda sama teabe saamiseks pankade poole. Alles nüüd tõusetub küsimus riivist pangasaladuse kaitsele, sest üksnes pankadel on juriidiline kohustus hoida pangasaladust. Siinkohal on aga oluline mõista, milles seisneb kõnealuse riive tegelik olemus ja milles mitte.</p> <p>Riive tegelik olemus ei seisne enam pangakonto info töötlemise lubatavuses kui sellises, sest MTA õigust teada, vallata ning muul viisil töödelda pangakonto infot on juba jaatud enne pankade poole pöördumist – kui MTA-l on õigus nõuda maksuasja lahendamiseks pangakonto infot maksukohustuslaselt endalt, siis sellest <i>ipso facto</i> järeldeb, et MTA-l on õigus seda pangakonto infot ka töödelda. Asuda pankade poole pöördumisel taas otsast peale hindama seda, et kas MTA ikkagi tohib töödelda pangakonto infot kui teabeliiki, tähendaks lubatavuse kontrolli otstarbetut dubleerimist.</p>

		<p>Riive tegelik olemus taandub seega üksnes küsimusele, et kas ja mis tingimustel on MTA-l õigus seda sama infot hankida alternatiivsel viisil pankadelt, kellel on <i>prima facie</i> juriidiline kohustus hoida seda infot konfidentsiaalsena pangasaladuse egiidi all. See aga ei ole enam küsimus pangakonto kui teabelliigi lubatavuses, vaid panga kui teabeallika lubatavuses, ja MTA õiguses kasutada teabe küsimiseks digiriigile omaseid kanaleid. Just seda teabe hankimise (mitte teabe kasutamise) problemaatikat elnõu adresseeribki.</p> <p>Pangakonto info kasutamise osas on Rahandusministeerium nõus, et pangakonto infost (nt väljavõtetest) võib olla võimalik teha kaugeleulatuvaid järeldusi isiku tegevuste, harjumuste, veendumuste, eelistuste jms osas. Teisalt, kuna maksukohustused on olemuslikult ennekõike rahalised kohustused, siis tõhusa ning eesmärgipärase riikliku järelevalve teostamiseks on ligipääs tehingute rahalisele infole vältimatult vajalik. Vastasel juhul satuks ohtu mitte ainult maksumenetluse tõhusus, vaid MTA võimekus üleüldse läbi viia maksumenetlust kui sellist. See on ka põhjus, miks MTA õigust töödelda pangakonto infot <i>per se</i> ei saa olla tõsiseltvõetava kahtluse all</p> <p>Et maksukohustuste täitmise üle järelevalve teostamine eeldab maksuhalduri ligipääsu võrdlemisi delikaatsetele andmetele, ongi suuresti põhjus, miks eksisteerib maksusaladuse instituut – MTA on seadusega kohustatud saladuses hoidma kogu infot, mida ta saab oma ülesannete täitmisel maksukohustulase kohta teada, sealhulgas äri- ja pangasaladust, ning ka teavet maksukohustuslast puudutavate dokumentide olemasolu kohta. Maksusaladust võib avaldada üksnes maksukohustulase enda kirjalikul nõusolekul või MKS-st tuleneval õiguslikul alusel, ning selle mõtteks ongi kaitsta maksukohustulase eraelu, ettevõtlust ning muid sotsiaalseid, majanduslikke ja õiguslikke huve. Maksusaladuse hoidmise kohustuse rikkumine on karistatav nt karistusseadustiku § 157 alusel (isikuandmete ebaseaduslik avaldamine).</p> <p>Maksusaladuse instituut tasakaalustab maksuõiguses tuntud maksukohustulase kaasaaitamiskohustust (vt MKS § 56 lõige 1), mille kohaselt peab maksukohustulane teatama MTA-le kõik temale teadaolevad asjaolud, mis omavad või võivad omada maksustamise seisukohast tähendust. Kaasaaitamiskohustusest järeldub, et maksumenetluse läbiviimiseks vajalikud tõendid peab esmajoones andma MTA-le maksukohustulane ise. Üksnes siis, kui maksukohustulane keeldub oma kaasaaitamiskohustust täitmast, või kui esineb muu MKS-s sätestatud alus (MKS § 61 lõige 2), võib MTA pöörduda vajaliku teabe saamiseks kolmandate isikute, sh pankade poole.</p> <p>Rahandusministeerium nõustub, et pangasaladust (nt pangakonto infot) võib olla võimalik kasutada andmesubjekti profileerimiseks ning teoorias ka jälitamiseks, kuivõrd pangakonto info kaudu võib olla võimalik tuletada või ennustada näiteks isiku päevakava, igapäevaseid harjumusi ja tegemisi, eelistatud viibimiskohti jne. Küll aga tuleb rõhutada, et isiku jälitamine tähendab ennekõike isiku ja tema tegemiste sihipärast vaatlemist, mitte pelgalt andmete valdamist, mille pinnalt võib olla võimalik tuletada teatud järeldusi või prognoose isiku ning tema tegemiste kohta. MTA ei küsi pangasaladust ega kogu pangakonto infot selleks, et süstemaatiliselt jälgida ning profileerida maksukohustulasi, vaid need andmed on vajalikud selleks, et teha kindlaks faktid, mis on relevantsete konkreetse maksuasja lahendamiseks.</p> <p>Rõhutame ka seda, et pangasaladuse küsimine iseenesest jälitustegevuse tunnuseid ei oma. Seaduses on selgelt kirjas, missugused tagajärjed võivad saabuda juhul, kui maksukohustulane</p>
--	--	--

			<p>oma teabe esitamise kohustust ei täida (MKS § 61). Niisamuti on ka MTA enda veebilehel¹ selgitatud, millistel juhtudel pöördub MTA kolmandate isikute poole teabe saamiseks, kus pangad on toodud <i>expressis verbis</i> üheks näiteks, kelle poole MTA võib pöörduda. Maksukohustuslastel on võimalik maksumenetluse käigus tutvuda ka maksutoimikuga, kus on fikseeritud MTA toimingud, sh kolmandate isikute poole pöördumised.</p> <p>Maksukohustuslased on seega nii seaduse kui ka MTA avaliku kommunikatsiooni kaudu informeeritud MTA õigusest nõuda kolmandatelt isikutelt teavet.</p> <p>Jälitusliku iseloomu puudumine teabe nõudmisel välistab vajaduse kohtuliku loa nõudele. Jälitustoimingute puhul on kohtulik luba tüüpiliselt (kuid mitte alati) vajalik põhjusel, et kuna jälitatav ei ole toimingutest teadlik, ei ole tal ka võimalik ennast õiguslikult nende eest kaitsta. MTA tegevus aga pole sellisel viisil maksukohustuslase eest varjatud, ehk kuna nii maksukohustuslasel kui ka kolmandatelt isikutel on võimalik vaidlustada kõiki MTA haldusakte ning haldustoiminguid, sh teabekorraldusi, siis on ennetav kohtuliku kontrolli nõue siinkohal selgelt ebavajalik.</p>
		<p>„2. Juurdepääs konto väljavõttele peab olema erandlik ja piiratud ning riigil tuleb tagada ja seaduses sätestada reeglid selle kohta, kas pangasaladust (sh konto väljavõtet) võib ametkond laadida enda andmekogusse, kaua seda seal võib säilitada, kas ja milleks seda teavet võib täiendavalt kasutada (nt siduda teise andmekogu või mõne alamregistriga) ning kas ja millal teavitatakse pangasaladuse küsimisest inimest, kelle pangasaladusele on riik juurde pääsenud. Tuleb ka arvestada, et täitmisregistri kaudu tehtud päringutes suhtleb masin masinaga ning sisuliselt puudub masina pangapoolses osas inimese järelevalve. See tähendab, et täitmisregistri kaudu pangasaladuse saamise juhtudel on pangasaladus riigi eest sisuliselt kaitseta.</p> <p>Seetõttu tuleb seaduses sõnastada hoolikalt ja võimalikult kitsalt need juhtumid, mil pangasaladusele pääseb juurde täitmisregistri kaudu, sest ainsaks kaitsebarjääriks ongi seaduses sõnastatud juurdepääsu alus. Vastavalt tuleb eelnõu oluliselt täiendada nii MTA kui ka RAB puudutavas osas. Eelnõu ei näe ette ka mitte ühtegi kontrollimehhanismi pangasaladusele juurdepääsu üle, ehk siis selle kohta, kas ja kuidas kontrollitakse riigi tegevust pangasaladuse kasutamisel ning kuidas on isikul võimalik enda õigusi kaitsta. Ainuüksi täitmisregistri kui andmekogu kasutamise üle tehtav järelevalve ei ole piisav, sest see ei kata kõiki olukordi, milleks andmeid küsitakse või kasutatakse. Samuti peab olema selge, kuidas toimub pangasaladuse juurdepääsu üle kohtulik kontroll. Eriti oluline on see just RABi puhul, kuna isik ei pruugi üldse teada saada, et tema pangasaladuseks olevatele andmetele on ligi pääsetud, milletõttu puudub tal ka võimalus oma õigusi kaitsta.“</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Seaduses on juba reguleeritud, mis tingimuste ning eelduste täitmisel võib MTA nõuda pangakonto infot. Niisamuti on kehtivas õiguses olemas piisaval hulgal kontrollimehhanisme MTA tegevuse üle. Pangasaladusega seonduv ebaselgus likvideeritakse käesoleva eelnõuga. Selgitame, et:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) seadus sätestab MTA õiguse nõuda maksukohustuslaselt teavet käimasolevas maksumenetluses tähendust omavate asjaolude väljaselgitamiseks, sh pangakonto infot; 2) seadus sätestab samal eesmärgil MTA õiguse nõuda teavet kolmandatelt isikutelt (sh pankadelt), kuid üksnes juhul, kui katse saada sama teavet maksukohustuslaselt endalt on nurjunud (MKS § 61 lõige 2), või kui esineb muu põhjus, mis teeb esmase pöördumise maksukohustuslase enda poole ebaotstarbekaks, näiteks kui maksukohustuslane takistab maksumenetluses tähendust omavate asjaolude väljaselgitamist; 3) eelnõu sätestab täitmisregistri puhuks ammendava loetelu andmetest, mida MTA võib küsida; 4) maksukohustuslasel on maksumenetluse kestel õigus alati teada, millist teavet MTA tema kohta töötleb ning kust allikast ta selle sai – selline teave kajastub reeglina ka maksutoimikus (MKS §-d 13–15); 5) mis iganes info (sh pangakonto info), mille MTA saab oma valdusesse, muutub maksusaladuseks. Maksusaladust võib avaldada üksnes maksukohustuslase enda kirjalikul nõusolekul või muul MKS-s sätestatud juhul. Kui MTA avaldab maksusaladust mõnele teisele riigiasutusele või muule osapoolle vastavalt MKS-s sätestatule, peavad ka nemad edaspidi seda maksusaladust hoidma (vt MKS § 26 lõige 3); 6) kui pangakonto info sisaldab isikuandmeid, siis on selle teabe töötlemiseks vajalik õiguslik alus MKS § 10¹ näol olemas; 7) MTA tegevust kontrollib MTA enda sisekontrolli osakond, samuti on võimalik rahandusministril allutada MTA teenistuslikule järelevalvele, kui on alust kahtlustada MTA poolset süsteemset seaduse rikkumist. Niisamuti on Riigikontrollil võimalik auditeerida MTA tegevust, ühtlasi saavad nii õiguskantsler kui ka Andmekaitse Inspeksioon (edaspidi: AKI) näiteks kaebuse peale uurida MTA tegevuse vastavust seadusele ning hea halduse

¹ Vt: [Kui olete sattunud maksukontrolli | Maksu- ja Tolliamet](#) (sisenetud: 06.11.2025).

			<p>tavale. Nii maksukohustuslasel endal kui ka pankadel on võimalik MTA teabekorraldusi ka vaidlustada nii vaide- kui ka kohtumenetluses (MKS § 137 ja § 151).</p> <p>Kuigi see on tõsi, et masin-masin liidese puhul toimub teabekorralduse täitmine automaatselt, siis tuleb siiski arvestada seda, et pankadel ei ole juriidilist kohustust vastata täitmisregistri infovahetuskanali kaudu edastatud MTA teabekorraldustele automatiseeritult. Kui pangad leiavad, et masin-masin liidesele tingitud automatiseeritus ei anna neile piisavalt aega, et kontrollida MTA teabekorraldusi ning kaaluda nende vaidlustamise vajadust, siis võivad nad täitmisregistri infovahetuskanali automatiseeritud kasutamise lõpetada ja menetleda teabekorraldusi käsitsi.</p>
		<p>„3. Seletuskirjas tehakse üldised viited sellele, et teistes riikides on ametkonnal avar juurdepääs pangasaladusele, sh konto terviklikule väljavõttele. Palun seletuskirjas kajastada rahvusvahelist praktikat põhjalikumalt ning jagada täpset teavet selle kohta, millistes riikides, millises ulatuses ning millistel tingimustel on maksumenetluses ja rahapesu tõkestamisel haldusmenetluses riigil juurdepääs pangakonto terviklikule väljavõttele.“</p>	<p>ARVESTATUD Seletuskirja on täiendatud ülevaatega teiste riikide praktikast.</p> <p>Rahandusministeeriumile teadaolevalt on Euroopa riikidest vaid Šveitsis piiratud maksuhalduri õigust pangainfo kasutamiseks, kuigi Šveits jätkuvalt teostab pangakonto info piiriülest teabevahetust. Meie õigusruumiga lähedasel Saksamaal, aga ka Soomes ja Rootsil, on seadustes antud maksuhaldurile pigem üldine volitus pangakonto info küsimiseks maksukohustuse kindlaksmääramise eesmärgil. Lätis on sätestatud üldvolitus küll maksuhalduri tegevust reguleerivates sätetes, kuid krediitiasutuse seaduses on ettenähtud pankade <i>expressis verbis</i> kohustus muuhulgas edastada ka pangakonto infot, sh pangakonto väljavõtet.</p>
		<p>„Pangasaladuse kaitse maksumenetluses</p> <p>4. Kui Riigikogu leiab, et maksumenetluses tuleb anda riigile juurdepääs pangakonto väljavõttele, siis maksumenetluses täitmisregistri kasutamist puudutavas osas saab õiguskantsleri 01.07.2025 soovitus seeläbi täidetud (eelno § 1 p 2). Seda eeldusel, et ka edaspidi saab küsida teavet kolmandalt isikult (nt pangalt) üksnes siis, kui maksukohustuslane ei ole vastavas osas riigile küsitud teavet andnud ning teave on maksumenetluses otsuse tegemiseks määrava tähendusega. See tähendab, et esmalt küsib riik konto väljavõtet inimese käest ja kui ta seda teavet ei saa, alles siis võib teha päringu täitmisregistri kaudu.</p> <p>Teadaolevalt on praktikas esinenud siiski ka juhtumeid, mil inimene ei keeldu enda konto väljavõtte andmisest, kuid soovib jagada MTA-ga enda konto väljavõtet vahetul kohtumisel ning enne seda tutvuda tema kohta koostatud toimikuga. Samuti võib inimene soovida konto väljavõtet eemaldada eraelulist teavet, mis maksukohustusega seotud ei ole. Kohtumisel MTA-ga on aga ilmnenud, et ametnikud on tervikliku konto väljavõtte hankinud iseseisvalt ootamata ära maksukohustuse käest saadavat teavet. Sellised juhtumid viitavad, et konto väljavõtet puudutavad detailid tuleb seaduses ära reguleerida.“</p>	<p>SELGITAME Rahandusministeerium ei eita, et praktikas võib esineda üksikuid juhtumeid, kus seadust adekvaatselt ei järgita. Näiteks ei saa välistada seda, et MTA võib olla mõnes maksumenetluses eksinud MKS § 61 lõikes 2 sätestatud nõude suhtes, niisamuti ei saa absoluutses mõttes välistada selliste eksimuste esinemist ka tulevikus – seda põhjusel, et inimfaktor eksimuste põhikatalüsaatorina on ja jääb alatiseks organisatoorseks probleemiks mis tahes asutuses.</p> <p>Tuleb aga rõhutada, et sellised eksimused on halduspraktika, mitte õigusliku regulatsiooni probleem, ning täpselt sellisteks juhtudeks eksisteerivadki erinevad järelevalve mehhanismid nagu haldusaktide ja toimingute vaidlustamise võimalus, MTA sisekontroll, ministri poolt teostatav teenistuslik järelevalve, riigikontrolli auditid jne.</p> <p>Praeguse seisuga ei ole Rahandusministeeriumil alust kahelda, et MTA süsteemselt eiraks MKS § 61 lõikes 2 sätestatud kohustust pöörduda teabenõudega esmalt maksukohustuse enda poole. Mis iganes intsidendid või juhtumid, kus näiteks esmane pöördumine jäeti õigusvastaselt ära või kus maksukohustuse vastust ära ei oodatud, on erandjuhtumid, mis ei peegelda MTA sisemist menetluskorda.</p> <p>Teabekorraldus on haldusakt, ehk et realiseerida teabe nõudmine esmalt maksukohustuslaselt endalt, tuleb teabekorraldus temale kättetoimetada. Füüsiliste isikute puhul oodatakse kas selle avamine MTA e-teenuste keskkonnas või edastatakse see neile allkirja vastu tähtitud kirjaga; juriidiliste isikute puhul oodatakse samuti ära dokumendi e-teenuste keskkonnas avamine, alternatiivselt toetatakse MKS § 53¹ lõikes 4 sätestatud kättetoimetamise fiktsioonile; viimase meetmena kasutatakse ka teabekorralduse resolütiivosa avaldamist Ametlikes Teadaannetes.</p> <p>Kui nõutud teave laekub maksukohustuslaselt teabekorralduses märgitud tähtpäevaks, siis MTA kolmandate isikute (sh pankade) poole enam ei pöördu. Erandiks on juhud, kus MTA-l on alust</p>

			<p>kahelda maksukohustuslase poolt edastatud teabe usaldusväärsuses, ning kus võib seetõttu osutada vajalikuks pöörduda panga poole selleks, et pangalt saadud andmeid võrrelda maksukohustuslase poolt esitatud andmetega (vt selle kohta ka RKHKo 30. märtsi 2011 lahend nr 3-3-1-98-10).</p> <p>Märgime, et MTA-le peab siiski jääma võimalus erandkorras pöörduda kolmandate isikute (sh pankade) poole ka ilma, et see eeldaks esmast pöördumist maksukohustuslaste poole. See puudutaks näiteks olukordasid, kus maksukohustuslane takistab või muul viisil pahatahtlikult raskendab menetluse läbiviimist (vt MKS § 61 lõige 2; § 51¹ lõige 7), või kui maksukohustuslane pole üldse kättesaadav (nt puuduvad näiteks andmed elu- või asukoha kohta). Teadmata elu- või asukohaga maksukohustuslase puhul on teabekorralduse kättetoimetamine siiski võimalik juriidiliselt tagada kättetoimetamise fiktsiooniga, kuid mõistagi ei taga see siiski faktilist kättetoimetamist.</p> <p>Seoses õiguskantsleri poolt osundatud näitega, kus maksukohustuslane soovis väljavõttest eemaldada eraelulist teavet enne selle MTA-le edastamist, siis sellist tüüpi andmete eeltöötlemist paraku ei ole võimalik lubada.</p> <p>MTA-le edastav info peab olema terviklik, sest ei maksukohustuslane ega kolmas isik saa ise MTA eest ära otsustada, milline info on maksumenetluse otstarbeks relevantne ja milline mitte. Vastasel juhul sõltuks maksumenetluse perspektiivikus suuresti maksukohustuslase või kolmanda isiku enda heasoovlikkusest, sest MTA-l ei oleks kuidagi võimalik veenduda, et redakteeritud pangakonto infost ei ole midagi olulist ära kustutatud või ära kaetud.</p> <p>Üksnes maksukohustuslase esitatud tõenditele tuginev maksumenetlus oleks vastuolus uurimispõhimõttega, mille kohaselt peab otsustama haldusorgan (antud juhul MTA) ise, millised andmed ning muud tõendid on maksumenetluses tähendust omavate asjaolude selgeks tegemiseks vajalikud ja millised mitte (MKS § 11).</p>
		<p>„5. Kui Riigikogu peab vajalikuks MTA-le pangakonto väljavõttele juurdepääsu anda, siis tuleb Riigikogus läbi arutada ka see, kui pika aja kohta konto väljavõtte tuleb anda ning kas väljavõtte tuleb esitada terviklikult või üksnes selles osas, mis puudutab maksukohustust.“</p>	<p>TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS</p> <p>Rahandusministeeriumi hinnangul pidi Riigikogu teadvustama kõnealuseid küsimusi juba siis, kui MKS vastu võeti. Maksukohustused on olemuslikult rahalised kohustused, mis tulenevad rahalise väärtusega majandustehingutest. Ei tohiks olla kahtlust, et majandustehingute ning nendest tulenevate rahaliste kohustuste usaldusväärseks kontrollimiseks on vaja teatud juhtudel ligipääsu ka pangakonto infole, mis tehinguid peegeldavad.</p>
		<p>„6. Küsimusi tekitab eelnõu § 1 punktis 1 ette nähtud võimalus küsida pangasaladust üldiselt. Pangasaladus üldmõistena on väga lai ning hõlmab endast kogu kliendi ja panga suhtlust ning mistahes teavet, mis pangal kliendi kohta on olemas. Võib kahelda, kas maksumenetluses on vaja riigil juurdepääsu kõigile andmetele, mis kliendisuhete käigus on pangas olemas (nt kogu panga ja kliendi kirjavahetus, mis võib hõlmata delikaatseid eraelu puudutavaid andmeid; kliendi tervist puudutavad andmed, mis on saadud kindlustuslepingu sõlmimisel jms). Need andmed saab riik vajadusel välja küsida kriminaalmenetluses. Haldusmenetluses ei pea riigil olema samasuguseid õiguseid teabe saamiseks. Kui maksumenetluses vajab riik teavet, mis väljub eelnõu § 1 punktis 2 esitatud loetelust, siis tuleb seadusesse kirja panna, mida täpselt peab pank MTA-le maksumenetluses esitama (nt automaadist raha välja võtva inimese foto). Pangasaladus üldmõistena on selle kohustuse kirjeldamiseks liialt üldine mõiste ning toob kaasa olulise põhiõiguse piirangu. Seejuures tuleb arvestada, et kuriteo asjaolude ilmnemisel</p>	<p>MITTEARVESTATUD</p> <p>MTA peab ise kooskõlas uurimispõhimõttega otsustama, millised tõendid on vajalikud konkreetses maksuasjas tähendust omavate asjaolude väljaselgitamiseks, ehk MTA ei ole seotud ainult menetlusosalise esitatud taotluste ja tõenditega (MKS § 11 lõige 2).</p> <p>Pangasaladust sisaldav teave on siinkohal pelgalt üks tõend teiste seas, mille puhul peab MTA samuti hindama, millist pangasaladust maksumenetluse otstarbeks parasjagu vaja on, olgu see saldo, väljavõtte, omaniku andmed jne. Seda vajadust ei saa aga seaduse tasandil üksikasjalikult ära defineerida, sest seadusandjal ei ole võimalik ette näha kõikvõimalikke faabulaid, mis maksuvaidluste kontekstis võivad tekkida. Mis tahes püüdlus seda teha tekitab riski sellise maksuvaidluse esinemiseks, kus MTA-l ei pruugi olla võimalik kindlaks teha kõiki maksustamise</p>

		<p>tuleb kriminaalmenetluse kohustuslikkuse põhimõtet arvestades alustada kriminaalmenetlust ja sellisel juhul on võimalik kasutada kriminaalmenetluses ette nähtud tõendite kogumise võimalusi ja viise.“</p>	<p>seisukohalt olulisi küsimusi, sest vajalik andmeliik või periood või andmeallikas on jäänud seaduses <i>expressis verbis</i> lubatava tõendina sätestamata.</p> <p>Lühidalt öeldes, iga maksumenetlus on erinev, mistõttu eeldab erinevates maksumenetluses tähendust omavate asjaolude kindlakstegemine ka erinevaid tõendeid, sealhulgas erinevat pangasaladusega hõlmatud teavet. Seetõttu on pangasaladus teabekategooriana jäetud abstraktseks.</p> <p>Normide abstraktsus ei tähenda aga seda, et MTA võib nõuda mis iganes teavet mis iganes maksumenetluse kontekstis – uurimispõhimõtte ei ole absoluutne ning see on piiratud ennekõike diskretsiooniga. Kui MTA kogub teadlikult teavet ja muid tõendeid, mis ei ole maksumenetluse jaoks relevantid, siis on see käsitletav diskretsiooniveana, mida on võimalik vaidlustada nii vaidekui ka kohtumenetluses.</p> <p>Tuleb aga rõhutada, et tihtipeale ilmneb tõendite relevantsus maksumenetlusele alles pärast seda, kui MTA on saanud need oma valdusesse ja jõudnud neid vaadelda, analüüsida ning nendest vastavad järeldused teha.</p> <p>Nii näiteks ei ole MTA-l ette teada, kas pangakonto väljavõttest nähtuv kogu informatsioon on vajalik maksumenetluses tähendust omavate asjaolude väljaselgitamiseks või mitte. On mõistlikult eeldatav, et kõik väljavõttel nähtuvad tehingud ei oma puutumust maksumenetlusega, ent võivad siiski kätkeada endas delikaatset informatsiooni – sellisteks juhtudeks aga eksisteeribki maksusaladuse instituut.</p> <p>Alternatiiv, kus maksukohustuslane või mõni muu osapool (nt pank) asuks ise filtreerima pangakontode väljavõtteid enne nende edastamist MTA-le, ei ole mõeldav – seda põhjusel, et MTA-l ei oleks kuidagi võimalik hinnata, kas väljavõtetest on eemaldatud realselt kõrvaline info või maksumenetluse jaoks oluline info. Uurimispõhimõtte realiseerimiseks peab MTA-l seega olema ligipääs terviklikule infole, mis ei ole maksukohustuslase või muu osapoole poolt kuidagi redakteeritud.</p>
2	<p>Eesti Advokatuur I. Eesti Advokatuuri finantskomisjoni seisukohad</p>	<p>„1. Eelnõu võib kaasa tuua õigusselguse vähenemise</p> <p>Eelnõu ei lahenda pangasaladusega kaetud andmete kasutamist väljaspool krediitiasutusi süstemaatiliselt ja terviklikult, kahjustades selliselt üldist õigusselgust. Kitsalt kahe asutuse jaoks andmete pärimise regulatsiooni täpsustamine toob seaduse rakendajate (pankade ja muude päringutehnikute) suhtes kaasa oluliselt suurenenud õiguslikud riskid.</p> <p>Isikute ring, kelle puhul pangasaladuse kaitses kõrvalekaldumine on lubatud, on oluliselt laiem kui antud eelnõuga haaratud. Pangasaladust sisaldavate andmete kasutamise õigus on seniste regulatsioonidega (eelkõige krediitiasutuste seaduse (edaspidi KAS) §-ga 88) antud suuremale ringile kolmandatele isikutele kui ainult Maksu- ja Tolliamet (edaspidi MTA) ja Rahapesu Andmebüroo (edaspidi RAB). Õiguskantsleri kirjas esile toodud kitsaskohad vajavad detailset analüüsi ka mitmete teiste andmesaajate puhul, iseäranis riikliku järelevalve teostamisel (finantsjärelevalve asutused, Riigi Infosüsteemi Amet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet jt). Analüüsivajadus võib olla veelgi laiem, mh ei ole ka näiteks advokaatide poolt pangasaladusega kaetud andmete töötlemine otsesõnu reguleeritud.</p>	<p>TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS</p> <p>Rahandusministeerium on iseenesest nõus, et pangasaladuse kasutamise problemaatika on laiem võrreldes käesoleva eelnõu skoobiga ning et analüüsida tuleb ka teiste riikliku järelevalveasutuste regulatsioone antud küsimuses. Küll aga ei ole põhjendatud jätta Rahandusministeeriumi enda valitsemisala prioriteedid holistilisema lahenduse ootele ning võttes arvesse, kuivõrd oluline on maksude korrapärase laekumise tagamine ning rahapesu- ja terrorismivastane võitlus, siis on kahtlemata põhjendatud taastada MTA ja RAB-i täitmisregistri infovahetuskanali õigused nii kiirelt kui võimalik.</p> <p>Märgime siiski, et Rahandusministeerium on kavandamas lähitulevikus eelnõud, mis peaks täpsemalt reguleerima ära pangasaladusega avaldamise, töötlemise ning kaitsega seonduvad küsimused. Analüüsime muuhulgas võimalusi lahendada kirjeldatud eelnõu raames ära ka Eesti Advokatuuri siinse märkuse.</p>

	<p>Ehkki eelnõu keskendub vaid kahele andmete saajale ja vaid ühe kanali kasutamisele, mõjutab loodav regulatsiooni kahtlemata ka teisi pangasaladusega kaetud andmete kasutajaid, kuivõrd toob seaduse rakendajate jaoks (eelkõige pankadele) vältimatult kaasa küsimuse, kuidas edaspidi edastada pangasaladust teistele isikutele, kellele andmete edastamine on EMTA ja RABiga võrreldes sõnastatud üldsõnalisemalt. Kuivõrd EMTA ja RAB-i puhul oli senine regulatsioon ebapiisav, on vaja täiendavalt analüüsida, kas teiste riiklikku järelevalvet teostavate asutuste päringuid ei tohiks sel juhul samuti täita, kui volitusnorm on sama üldsõnaline nagu seni EMTA ja RAB-i puhul. Muuhulgas tekib küsimus, kas isikute ja asutuste osas, kellele on KAS § 88 alusel lubatud pangasaladusega kaetud andmeid väljastada, ent kelle osas ei ole seadus otsesõnu sätestanud õigust pärida mh kontoväljavõtteid, tuleb järeldada, et neil puudub õigus kontoväljavõtteid pärida ja vastavaid andmeid kasutada. Teisisõnu – kui suletud loetelu kättesaadavatest andmekategooriatest puudub, siis millisele osale pangasaladusest vastav andmete pärimise õigus üldse kehtib?</p> <p>Hetkel on eelnõu materjalides need pangasaladuse avaldamise aspektid täielikult käsitlemata ning tekib märkimisväärne risk, et eelnõu osutub praktikas puudulikuks, tekitab ebavajalikke vaidlusi pankade ning andmepärijate vahel ning õiguspraktika muutub kokkuvõttes veelgi raskemini ennustatavaks kui seni.“</p>	
	<p>„3. Päringute tegemise vormist</p> <p>Eelnõuga sätestatakse MKSis ning RahaPTsis suletud loetelu teabest, mida EMTA ja RAB võivad täitmisregistri vahendusel nõuda. Seletuskirjast nähtub, et loetelude selliselt kehtestamise eesmärk on välistada olukord, kus nõutavate andmete ulatus võib sõltuda halduspraktikast ja abstraktsest normitõlgendusest. Seesugune õiguskindlus on aga oluline. Lisaks on aga seletuskirjas viidatud, et kui EMTA või RAB soovib pangasaladust sisaldavat teavet, mis nende suhtes kehtestatud loeteludes nimetatud ei ole, peab EMTA/RAB edastama krediidi- ja makseasutusele korralduse teabe nõudmiseks posti teel või e-kirjaga. Komisjon nõustub õiguskantsleri seisukohaga, et mida kiiremini ja mugavamalt riigi jaoks andmevahetus toimub, seda efektiivsemad peavad olema mehhanismid, mis välistavad ebapiisavalt põhjendatud andmepäringud. Siiski ei tulene sellest järeldust, et mitte-automatiseeritud päringud riivavad üksikisikute põhiõigusi olemuslikult vähem või ei vaja samal tasemel õiguslikke kaitsemehhanisme (iseäranis olukorras, kus menetlus, mille huvides andmeid päritakse, võib olla sama). Andmesubjekti vaatest tuleb riive intensiivsust hinnata sõltumata sellest, kas riigiasutus sai tema elu detailselt kirjeldavad andmed pangalt kätte automaatselt päringuga või e-kirja teel edastatud ettekirjutuse tulemusel.</p> <p>Nii ilmneb ka siin eelnõu põhjendamatult kitsas lähenemine, mis keskendub ainult ühele suhtluskanalile ja jätab hindamata andmetöötlusega kaasneva sisulise riive piirid ja põhjendatuse. Veelgi kriitilisema tõlgenduse puhul jätab seesugune regulatsioon riigiasutustele lahti „tagaukse“, mille kaudu laiaulatuslikumalt infot pärida juhul, kui automaatselt päringu andmekategooriatest ei piisa. Väga oluline on pangasaladuse avaldamise piirid sätestada ühtsete põhimõtete alusel nii automaatselt päringute kui nt e-kirjaga saadetavate üksikpäringute suhtes.</p> <p>Kokkuvõttes on finantsõiguse komisjon seisukohal, et pangasaladuse avaldamine, iseäranis aga ääretult tundliku iseloomuga kontoväljavõtete nõudmise seadustamine eelnõus pakutud kujul on põhiseaduslike piiride tuvastamiseks sisuliselt ebapiisavalt põhjendatud. Komisjon nõustub</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Eelnõu on keskendunud enamasti täitmisregistri infovahetuskanali kasutamise probleemidele ennekõike põhjusel, et sellele keskendus ka õiguskantsler oma 1. juuli 2025 analüüsis. Sellest hoolimata on eelnõu reguleerimisala täitmisregistrist laiem, sest täitmisregistri kasutamist reguleerivate normide kõrval konkretiseeritakse ka kolmandalt isikult teabe nõudmise üldnormi (MKS § 61 lõige 1), kuhu sätestatakse edaspidiselt <i>expressis verbis</i> õigus küsida krediidasutustelt pangasaladust sisaldavat teavet.</p> <p>Kui automatiseeritud lahendused eeldavad efektiivsemaid andmekaitsealaseid meetmeid võrreldes mitte-automatiseeritud lahendustega, siis sellest just nimelt tuleneb järeldus, et mitte-automatiseeritud päringud riivavad üksikisikute põhiõigusi vähem. Vastasel juhul ei ole loogiline rääkida antud kontekstis gradatsioonidest, et millisel juhul peavad andmekaitsealased kaitsemehhanismid olema efektiivsemad ja millisel juhul mitte. Võttes aluseks seisukoha, et masinmasin potentsiaaliga lahendus eeldab efektiivsemaid kaitsemeetmeid, sätestabki eelnõu täitmisregistri infovahetuskanali otstarbeks ammendava andmekoosseisu. See tagab edaspidiselt pankadele piisava õigusselguse ning -kindluse otsustamiseks, kas nad soovivad täitmisregistri kaudu edastatavaid MTA teabekorraldusi menetleda automatiseeritult või käsitsi.</p> <p>Sõltumata rakendatava tõlgenduse kriitilisuse astmest, ei saa Rahandusministeerium kuidagi olla nõus implikatsiooniga, et täitmisregistri väline teabekorraldus võib endast kujutada mingisugust „tagaust“. Väljaspool täitmisregistrit edastatav teabekorraldus kujutab endast standardset haldusmenetlust, kus teabekorraldused edastatakse adressaadile kirjalikult kas posti või elektronposti teel ning kuivõrd neid korraldusi töödeldakse reeglina alati käsitsi, säilib täielikult adressaadi võimalus kaaluda, analüüsida ning vajadusel ka vaidlustada kõnealust teabekorraldust. Automatiseerimise potentsiaali puudumise tõttu ei ole seega niivõrd ranget vajadust kitsapiirilise andmeloetelu üle.</p> <p>Liiati, et uurimispehmõtte valguses ei saagi andmeloetelu ammendavalt reguleerida, sest MTA-le kui haldusorganile peab põhimõtteliselt säilima abstraktne õigus koguda mis iganes teavet, mis on</p>

	<p>õiguskantsleri hinnanguga, et kontoväljavõttele juurdepääsuõiguse piiritlemine ei tohiks piirduda järelevalveasutuse ülesannete üldise kirjeldusega, vaid eesmärk peab olema sõnastada konkreetseid juhtumid, milliste eelduste täitmisel ja millises ulatuses juurdepääs konto väljavõttele antakse.“</p>	<p>vajalik maksuasjas tähendust omavate asjaolude väljaselgitamiseks. Kui asuda kitsendama lubatavate tõendite olemasolu <i>expressis verbis</i> lubatavate teabeliikide loetlemisega, siis tekib tõsiseltvõetav oht, et MTA ei saa kindlaks teha kõiki tähendust omavaid asjaolusid, sest vajalik teabeartikkel võib olla jäänud seaduses sõnaselgelt nimetamata. Tõendite kogumisel peab normide abstraktsus seega tahes tahtmata säilima.</p> <p>Rahandusministeerium ei saa nõustuda ka Eesti Advokatuuri seisukohaga, et eelnõus tuleb tingimata hinnata riive intensiivsust ka andmesubjekti (ehk maksukohustuslase) vaatest.</p> <p>Selgitame, et riive andmesubjekti informatsioonilisele enesemääramisõigusele on juba toimunud enne, kui MTA on pöördunud pangakonto info saamiseks panga poole. Vastavalt MKS § 60 lõikele 1 on MTA-l õigus nõuda pangakonto infot maksukohustuslaselt endalt ning üldreeglina peabki MTA üritama seda teha enne, kui ta pöördub sama teabe saamiseks kolmandate isikute (sh pankade) poole (MKS § 61 lõige 2).</p> <p>Pangasaladuse ning täitmisregistri problemaatika kontekstis ei ole keegi seadnud kahtluse alla MTA õigust küsida pangakonto infot maksukohustuslaselt endalt, ning kui MTA-l on õigus küsida pangakonto infot maksukohustuslaselt endalt, siis järeldub sellest möödapääsematult juba ka MTA õigus töödelda pangakonto infot kui teabeliiki.</p> <p>Pankade poole pöördumisel ei ole seega vajalik enam asuda dubleeritult hindama seda, kas MTA ikkagi tohib pangakonto infot <i>per se</i> töödelda või mitte. Probleemi tegelik olemus seisneb selles, et <u>mis tingimustel võib MTA minna pangakonto info küsimisel mööda maksukohustuslasest ja saada seda hoopis kolmandalt isikult – pangalt –, kes seda sama infot valdab ja kaitseb pangasaladuse egiidi all, kasutades selleks täitmisregistri infovahetuskanalit.</u> Teisisõnu, küsimus on teabeallika (panga), mitte teabe liigi (pangakonto info) lubatavuses.</p> <p>Kolmandalt isikult teabe küsimine MTA poolt riivab seega üksnes selle kolmanda isiku enda põhiõigusi ja -vabadusi – konkreetselt eneseteostusvabadust ning ettevõtlusvabadust. Sellel põhjusel keskenduski eelnõu seletuskirjas olev proportsionaalsuse analüüs ennekõike kolmandate isikute põhiõiguste ja -vabaduste riive analüüsimisele.</p> <p>Eeltoodust hoolimata ning võttes arvesse avalikkuse huvi ning kooskõlastusringil laekunud märkusi, täiendasime seletuskirja siiski detailsema proportsionaalsuse analüüsiga, mis nüüd hindab ka pangakonto info kui teabeliigi küsimise põhiseaduslikkust – seda nii täitmisregistri kaudu kui ka selle väliselt.</p>
<p>II. Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjoni seisukohad</p>	<p>„Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse MKS § 61 lõike 1 esimest lauset selge viitega pangasaladusele kui lubatud andmeartiklile, mida MTA võib krediidasutustelt nõuda. Muus osas jääb säte samaks. Paragrahvi 61 lõike 1 esimene lause sõnastatakse järgmiselt: „Maksuhalduril on õigus nõuda kolmandatelt isikutelt teavet, sealhulgas krediidi- ja makseasutustelt pangasaladust sisaldavat teavet, et kindlaks teha maksumenetluses tähendust omavad asjaolud.““</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Rahandusministeerium on nõus, et õigusriikluse põhimõte eeldab mingil määral menetlusliku tõhususe ohverdamist läbipaistvuse, kaasamise ning üldise legitiimsuse suurendamiseks. Küll aga ei tähenda see seda, et põhiõiguste- ja vabaduste maksimaalne kaitse peab alati prevaleerima menetluste tõhustamise ees (PS § 10) – seda eriti juhul, kui ettepanek põhiõigusi ja -vabadusi piirava abinõu kehtestamiseks tuleb mitte riigilt, vaid just nimelt õiguse subjektidelt endilt, kelle põhiõigusi ja -vabadusi see abinõu mõjutab.</p>

	<p>Eelnõu § 1 punktiga 2 täiendatakse MKS § 61 uue lõikega 3², mis sätestab ammendava loetelu teabest, mida MTA võib nõuda täitmisregistri kaudu. Paragrahvi 61 täiendatakse lõikega 3² järgmises sõnastuses: <i>„(3²) Täitmisregistri kaudu on Maksu- ja Tolliametil õigus esitada korraldusi järgmiste andmete nõudmiseks: 1) konto olemasolu; 2) konto saldo; 3) konto väljavõte;</i> 4. <i>kontot kasutama volitatud isikud;</i> 5. <i>konto omaniku tegelik kasusaaja;</i> 6. <i>hoiulaeka olemasolu.“</i></p> <p>Muudatustepepanekutega ei saa nõustuda, sest eelnõuga püütakse legitimeerida maksuhalduri kontrollimatud ligipääsu pangasaladusele. Samuti on süsteemsed probleemid ja küsimused jäetud analüüsima ning lahendamata.</p> <p>Eelnõust nähtuvalt on täitmisregistri kaudu andmete saamine MTA jaoks suuresti automaatne, lihtne ja kiire. Seletuskirjas märgitakse, et tegemist on osaliselt automatiseeritud infosüsteemiga, mis võimaldab kokku hoida märkimisväärsel hulgal töö- ja halduskoormust, mis vastasel juhul kuluks kirjalike korralduste vormistamisele, edastamisele ja täitmisele (seletuskirja lk 3). Teiste sõnadega hoitakse kokku aeg, mis kuluks põhiseaduse nõuete täitmisele - põhiõiguste riive hindamisele, argumenteerimisele, dokumenteerimisele – ja riive kontrolli või vaidlustamise võimaldamisele.</p>	<p>Juhime tähelepanu sellele, et initsiatiiv täitmisregistri infovahetuskanali kasutusele võtmiseks tuli Eesti Pangaliidult, kes tegi 08.03.2017 vastu võetud maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 320 SE teisel lugemisel ettepaneku sätestada eelnõusse e-aresti (täitmisregistrit) puudutavad sätted. Teise lugemise seletuskirjas on muudatust põhjendatud Eesti Pangaliidu tsitaadiga: „Elektroniline arestimissüsteem baseerub paljuski masin-masin liidesel, kus krediidasutustele edastatavoid korraldusi töödeldakse automatiseeritult ning vastused liiguvad samuti automatiseeritult edastajale tagasi. Tegemist on murrangulise lahendusega, kus oluliselt optimeeritakse nii krediidasutuse kui ka riigi ressursi andmete töötlemisel. Lisaks muutub andmevahetus turvalisemaks ning minimeeritud on ka võimalikud eksimused, mis tulenevad andmetöötlusel inimtööjõust. Informatsioon liigub asutuste ja krediidasutuste vahel metaandmetena ja turvalises e-keskkonnas ning harjumuspärane haldusakt või kirjalik päring andmete edastamisel puudub.“²</p> <p>Märgime veel, et kuigi täitmisregistri infovahetuskanal võimaldab masin-masin liidese lahendust, siis ei ole pangad siiski kohustatud korraldama omapoolset infosüsteemi selliselt, kus MTA teabekorraldustele vastatakse läbi automatiseeritud protsessi – pangad võivad korraldada oma töökorra ka nii, et teabekorraldusi menetletakse käsitsi sõltumata sellest, kas teabekorraldused laekuvad täitmisregistri kaudu või selle väliselt.</p> <p>Võttes seega arvesse, et regulatsioon on kehtestatud Eesti Pangaliidu initsiatiivil ning et see regulatsioon ei kohusta pankasid MTA teabekorraldustele automatiseeritult vastama, siis ei saa Rahandusministeerium nõustuda osundatud implikatsiooniga, et regulatsioon eksisteerib vähemaski osas selleks, et hoida kokku aega, mis „/.../“ kuluks põhiseaduse nõuete täitmisele – põhiõiguste riive hindamisele, argumenteerimisele, dokumenteerimisele – ja riive kontrolli või vaidlustamise võimaldamisele.“</p>
	<p>„Esimene probleem seisneb selles, et täitmisregistri kaudu täna ja tulevikus tehtavate pangakonto päringute põhjendatus ja õiguspärasus on kontrollimatu. See on tingitud ühelt poolt selles, et päringu tegemine ei vaja MTA poolt põhjendamist. Kehtiv MKS § 61 lg 3¹ sätestab, et täitmisregistri kaudu teabe nõudmiseks esitab maksuhaldur sama seaduse §-s 46¹ sätestatud nõuetele vastava korralduse. See korraldus on aga võrreldes tavapärase tõendite kogumiseks tehtava korraldusega olulisel määral lihtsusatud. MKS § 46¹ järgi on nõutavate andmete loetelu napp ega näe ette nt selle põhjendamist, et miks oli vaja pöörduda kolmanda isiku poole (nt kas põhjus oli maksukohustuslase tegevusetus) ja miks on vaja just mingis konkreetses mahus andmeid (nt kas ühe või mitme aasta pangakontoväljavõtteid). Samuti ei pea korralduses nähtuma selle koostanud ametniku nimi ja ametikoht, mis on muidu üldine kohustuslik nõue MKS § 46 lg 3 p 2 järgi. On küsitav ja vajab täiendavat uurimist see, et kas täitmisregistri põhimääruse (määrus) ning seal sisalduva viite kaudu KAS §-le 88 lg 6 nähtub päringu tegemisel järel registrist päringu teinud ametniku nimi. Küsimust ei ole aga selles, et päringu peamine eeldus – kas maksukohustuslane on keeldunud andmete esitamisest, kas kontrollitakse mingeid esitatud andmeid ja miks on vaja just vastavat ajalist perioodi – ei ole päringuga esitatavate andmete hulgas.</p> <p>Seega ei ole täna ega tulevikus tagatud MKS § 61 lg 2 peamine eeldus – „<i>Enne kolmandalt isikult teabe nõudmist tuleb teabe saamiseks pöörduda maksukohustuslase poole, välja arvatud juhul, kui maksuhalduril puuduvad andmed maksukohustuslase elu- või asukoha kohta,</i></p>	<p>SELGITAME</p> <p>On tõsi, et täitmisregistri vahendusel edastatud teabekorralduse vorminõuded (MKS § 46¹) on leebemad võrreldes täitmisregistri väliselt esitatud teabekorraldusega (MKS § 46 lõige 3). Samas, sellest ainuüksi ei saa aga järeldada seda, et see kuidagi ebaoproportsionaalsel viisil piiraks teabekorralduse adressaadi põhiõigusi- ja vabadusi.</p> <p>Haldusakti andmise tingimusi ja haldusmenetluse formaalseid nõudeid laiemalt tuleb tõlgendada eesmärgipäraselt võttes arvesse spetsiifilise haldusmenetluse konteksti.</p> <p>Rahandusministeerium mõonab, et täitmisregistri infovahetuskanali kaudu esitatud teabekorraldustes puudub üksikajalik kirjeldus teabekorralduse andmiseni viinud faktilistest asjaoludest.</p> <p>Teisalt, põhjendamiskohustusel on mõtet vaid juhul, kui adressaadil on reaalne huvi seda põhjendust ka lugeda enne teabekorralduse täitmist. Kui aga adressaat on selgelt andnud mõista, et tal ei ole huvi põhjendust analüüsida ning soovib võimalikult tõhusalt teabekorraldust täita, usaldades MTA seadusest tulenevat õigust tõendeid koguda, siis ei ole mõistlik dogmaatiliselt kinni pidada põhjendamiskohustuse nõudest.</p>

² Kätesaadav: [Arvamused - Riigikogu](#) (sisenetud 08.10.2025), „Eesti Pangaliidu arvamus Maksukorralduse seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise seaduse 320 SE kohta“, lk 1.

	<p><i>maksukohustuslane ei ole maksuhaldurile teadaoleval aadressil kättesaadav või takistab maksumenetluses tähendust omavate asjaolude väljaselgitamist ning käesoleva seaduse § 72 lõike 5 punktis 6 sätestatud juhul.</i>“ Seega on välistatud võimalus, et kolmas isik oleks üldse võimeline hindama tema poole pöördumise põhjendatust ja õiguspärasust. Seda nii enda kui oma kliendi õiguste kaitsmise mõttes. Sellise hinnangu andmiseks pole isegi piisavalt andmeid maksuhalduril endal, sest selliseid andmeid ei koguta ega säilitata päringu teostamise hetkel.“</p>	<p>Eesti Advokatuuri kriitika põhjenduste puudumise osas lähtub eeldusest, et pankadel oli tollal eriline huvi lugeda, analüüsida ning kontrollida üksikasjalikult teabekorralduste faktilist ja õiguslikku alust. Tegelikuses loodi süsteem Eesti Pangaliidu ettepanekul just nimelt vastupidisel põhjusel – teabekorralduste käsitsi läbitöötamisega kaasneb suur halduskoormus ning kuivõrd puudub alus MTA iga korralduse õiguspärasuse kahtluse alla seadmiseks, siis võeti täitmisregistri infovahetuskanal kasutusele selleks, et pangad ei peaks kulutama suures mahus ressursi tegelikult põhjendamatu käsitööle.</p> <p>Teisisõnu, täitmisregistri vahendusel edastatud teabekorralduse vormiline lihtsus ei ole siinkohal olemuslik puudus, vaid see ongi kogu süsteemi kandev mõte, et pangad ei peaks kulutama märkimisväärses ulatuses ressursi menetlemaks käsitsi aastas rutiinselt laekuvaid tuhandeid MTA päringuid, millel ei ole mingit puutumust panga enda maksukohustusega. Küll aga jäi see lõppastmes iga individuaalse panga enda otsustada, et kas nad soovisid sellise infovahetuskanali kasutamisel automatiseerida enda infovahetuskanali poolt või mitte.</p> <p>Muus osas leiab Eesti Advokatuur, et teabekorraldused peaksid sisaldama ka põhjendust, et miks nõutakse konkreetses mahus andmeid või miks nõutakse konkreetset väljavõtte perioodi. Selgitame, et MTA ei saa oma teabekorraldustes anda pankadele üksikasjalikku põhjendust nõutud andmete ning kontrollitava perioodi osas – sellised maksumenetluse üksikasjad kujutavad endast maksusaladust, mille avaldamine võib toimuda vaid maksukohustuslase enda kirjalikul nõusolekul või seaduses sätestatud alustel.</p> <p>Faktiliste asjaolude kirjeldus saaks parimal juhul piirduda vaid panga kui kolmanda isiku poole pöördumise põhjustes. Ent ka siin on küsitav, millist lisandväärtust faktiliste asjaolude kirjeldus siinkohal pangale üldse annaks võttes arvesse teabekorralduse olemust ning õiguslikku alust.</p> <p>MKS § 61 lõike 1 teabekorralduse puhul pööratakse panga poole mitte sellepärast, et pank on midagi valesti teinud või midagi vajalikku jätnud tegemata. Panga poole pööratakse põhjusel, et tema klient on kas jätnud täitmata oma seadusest tuleneva kohustuse edastada MTA-le teavet, või kliendist tingitud põhjusel ei ole temalt võimalik või otstarbekas vajalikku teavet nõuda. Igal juhul on tegemist asjaoluga, mille faktilist paikapidavust ei ole pangal võimalik kergesti iseseisvalt kontrollida, sest mis iganes kontroll põhineks kliendi enda sõnal.</p> <p>Pangal on seega oluline teada vaid seda, et MTA-l ei olnud võimalik maksukohustuslasest tingitud asjaoludest lähtuvalt teavet maksukohustuslaselt endalt koguda – see teadmine tuleneb aga implitsiitselt juba õiguslikust alusest, millele korralduses viidatakse. Kas teave jäi kogumata põhjusel, et maksukohustuslane keeldus seda esitamast või et maksukohustuslast ei saadud tema aadressil kätte vms – see ei tohiks panga perspektiivist omada tähtsust.</p> <p>Eraldiseisvalt on küsitav, kuivõrd põhjendatud on üldise menetlusvälise eraõigusliku finantsasutuste asetamine <i>de facto</i> maksukohustuslase ja tema üle riiklikku järelevalvet teostava asutuse vahele, kus see eraõiguslik finantsasutus asuks üksikasjalikult välja selgitama, millistel faktilistel alustel MTA nõutud teavet vajab. Selliste küsimuste vaagimine eeldab ligipääsu maksumenetluse üksikasjadele ning on kaheldav, et maksukohustuslased oleksid rahul regulatsiooniga, kus pankadele avaldatakse üksikasjalikku infot käimasolevate maksumenetluste kohta.</p>
--	--	--

			<p>Mis puudutab täitmisregistri põhimääruse tõlgendamisse, siis tegemist on justiits- ja digiministri poolt antud õigusaktiga ning soovitame pöörduda sellega seonduvalt Justiits- ja Digiministeeriumi poole (märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse [edaspidi: MSVS] § 3)</p>
		<p>„Seoses eelnevalt kirjeldatud kontrolli piiratud küsimusega tekitab küsimusi veel määruse regulatsioon seonduvalt päringute andmete säilitamisega. Nimelt määruse § 16 lg 4 kohaselt säilitatakse infopäringu ja selle vastuse andmeid 30 päeva. Küsimus on, et kas pärast 30 päeva möödumist on andmete kustumise tõttu üldse midagi veel kontrollida päringuga seoses või mitte.“</p>	<p>TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS Selgitame, et täitmisregistri põhimäärus ei ole Rahandusministeeriumi valitsemisala õigusakt, vaid selle on andnud justiits- ja digiminister. Rahandusministeerium ei ole seega pädev hindama, miks täitmisregistri põhimääruse sätted on reguleeritud selliselt nagu nad on. Soovitame siinkohal pöörduda Justiits- ja Digiministeeriumi poole (MSVS § 3).</p> <p>Kuigi täitmisregistri põhimääruse § 16 lõike 4 kohaselt säilitatakse päringu ja selle vastuse andmeid vaid 30 päeva, siis MTA ise fikseerib need andmed ka maksukohustuslaste registris ning säilitab neid andmete töötamise õiguspärasuse kontrolliks kaks aastat (vt maksukohustuslaste registri põhimääruse § 75 lõige 4 ja 5).</p>
		<p>„Kahtlust ei ole selles, et pangakontode väljavõtted sisaldavad isiklikku laadi teavet, mida on õiguskord otsustanud kaitsta erineval viisil ja sellise teabe õigusvastane avaldamine on sanktsioneeritud. Teiste sõnadega riivatakse väljavõtete hankimisel põhiõigusi (PS § 13, § 14, § 19, § 26, § 31). Pangasaladuse kaitset peetakse õiguskorras oluliseks ning selle rikkumisega võib krediidasutusele kaasned lisaks tsiviilõiguslikele tagajärgedele veel karistus (pangasaladuse rikkumise korral KAS §134¹⁰ järgi). Kui aga päringu tegemine on automaatne, lihtsustatud ja päringu eelduste kontrollimine MKS § 61 lg 2 mõttes on välistatud, siis on rajatu tee nii läbimõtlematute kui kontrollimatute päringute tegemiseks pangakontode kohta. Esmalt on ära langenud n-ö loomulik mõtteline kontroll, mis kaasneks kirjaliku haldusakti andmisel ehk päringu koostamisega³, ja seejärel kontroll kolmanda isiku juures, kes on pangasaladuse kaitseks seadusega kohustatud.“</p>	<p>SELGITAME Esiteks, MTA õigus küsida pangakonto infot <i>per se</i> ei ole kahtluse all, mistõttu ei ole pangakonto info kui teabelliigi kasutamise põhiseaduspärasuse üle vaagimine iseenesest vajalik – pangakonto info töötlemise põhiseaduspärasust on jaatud juba sellega, et keegi pole kahtluse alla seadnud MTA õigust küsida pangakonto infot (saldot, väljavõtet jms) maksukohustuslaselt endalt. Siinkohal ei ole seega enam riiveks maksukohustuslase informatsiooniline enesemääramisõigus, vaid panga enda põhiõigus- ja vabadus eneseteostusele ning ettevõtlusvabadusele.</p> <p>Kuigi see on tõsi, et automatiseeritud infovahetuskanal vabastab ametniku vajadusest fikseerida oma mõttekäik kirjalikult füüsilisele andmekandjale (olgu see paber või dokumentitöötamise programm), siis sellest ainuüksi ei saa järeldada seda, et päring on tehtud läbimõtlematult. Ametnik peab diskretsiooni kasutades hindama, millist informatsiooni, kellelt ning kelle kohta tal seda on vaja, ning kõik päringud ning saadud dokumendid kajastatakse edaspidi ka maksutoimikus ning maksukohustuslaste registris.</p> <p>Niisamuti, ei ole pangad kohustatud vastama täitmisregistri kaudu esitatud MTA teabekorraldustele automatiseeritult. Täitmisregistri infovahetuskanali toimimise mehaanika on teada olnud algusest peale, sealhulgas asjaolu, et täitmisregistri vahendusel edastatud teabekorralduste vorminõuded on lihtsamad võrreldes täitmisregistri välise teabekorraldusega. Pangad, kes on harjunud riiki abistama erinevate aruandluskohustuste ja teabe andmise kujul ning kellelt võib oodata keskmisest kõrgemat juriidilist teadlikkust, suudavad tõenäoliselt hinnata seda, kui suured on nende juriidilised riskid täitmisregistri kasutamise osas. Kui pangad ei ole rahul infovahetuskanali senise toimimisega, siis on neil võimalik selle kasutamine ümber korraldada viisil, mis võimaldab neil paremini teabekorraldusi menetleda.</p> <p>Juhime tähelepanu ka sellele, et isegi kui hüpoteetiliselt eeldada, et MTA on täitmisregistri vahendusel edastatud teabekorralduste edastamisel eksinud haldusakti vormi- ja menetlusnõuete vastu, siis see ainuüksi ei muuda teabekorraldust kehtetuks (HMS § 58). Võttes arvesse MKS § 61 lõike 2 rakendamise olemuslikku lihtsust, kus MTA peab pelgalt üritama saada teavet maksukohustuslaselt endalt, ning MKS § 46¹ kohaseid lihtsamaid vorminõudeid, siis on ebatõenäoline, et MTA on järjekindlalt eksinud nõuete vastu viisil, mis võiks süstemaatiliselt mõjutada edastatud teabekorralduste kehtivust.</p>

			Rahandusministeerium seega tänab siinkohal Eesti Advokatuuri märkuse eest, kuid käsitleb selles välja toodud riske valdavalt teoreetilistena.
		„Teiseks tuleb rõhutada, et kõik põhiõiguste seisukohalt olulised otsused peab langetama seadusandja ja üksnes vähem intensiivseid põhiõiguste piiranguid võib Riigikohtu seisukohalt kehtestada täpse, selge ja piirangu intensiivsusega vastavuses oleva volitusnormi alusel määrusega (vt nt Riigikohtu Üldkogu 3. detsembri 2007. a otsus nr 3-3-1-41-06, p 21-22). Antud juhul on pangakonto väljavõtete päringutega seotud küsimused jäetud täitmisregistri põhimääruse reguleerida. Samuti on järelevalvega seotud olulised küsimused sätestatud suures osas määruse tasandil, mis võimaldab seadusest madalamal seisva õigusaktiga reguleerida järelevalve ulatust. ⁴ Pealegi võib kehtiva täitmisregistri põhimääruse põhjal jõuda seisukohani, et väline kontroll vastutava töötaja kaudu jääb pigem põgusaks. ⁵ Veel enam, vastutaval töötajal puudub määruse kohaselt ligipääs andmetele, mida päringu tegijalt päringu tegemisel nõutakse (vt määruse § 9 lg 5). See vähendab järelevalve sisulist võimekust. Kaheldav on MTA enda poolt teostatava järelevalve piisavus. Põhiõiguste riivete üle ei saa ainsa isikuna teostada järelevalvet sama haldusorgan, kes ise neid riiveid tekitab. Päringu töötlemise kohta salvestatavaid andmeid (määruse § 9 lg 6) ei saa eelduslikult pidada järelevalve eesmärkidest piisavalt informatiivseks. Samuti jääb segaseks, kellele ja millistel tingimustel annab päringu tegija selgitusi määruse § 9 lg 7 kohaselt. Järelevalve eesmärkide jaoks hävitavalt mõjub lõpuks andmete kustutamine, sest päringu andmeid säilitatakse kõigest 30 päeva (määruse § 16 lg 4). ⁶ “	TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS Täitmisregistri põhimääruse osas selgitame, et tegemist ei ole Rahandusministeeriumi valitsemisala õigusaktiga. Sellest tulenevalt, ei ole Rahandusministeerium pädev kommenteerima, millistel õiguspoliitilistel kaalutlustel on täitmisregistri spetsiifilised sätted kehtestatud. Soovitame siinkohal pöörduda vahetult Justiits- ja Digiministeeriumi poole (MSVS § 3). Mis puudutab aga järelevalvet, siis märgime, et MTA teabekorralduste õiguspärasuse üle ei teosta järelevalvet üksnes MTA ise. Lisaks MTA sisekontrolli osakonnale, kes peab tagama, et MTA ametnikud täidavad seadusest tulenevaid ülesandeid kooskõlas õigusaktide ja hea halduse tavaga, teostab süstemaatiliste puudujääkide ilmnmisel MTA üle teenistuslikku järelevalvet ka rahandusminister, samuti on võimalik MTA tegevust auditeerida Riigikontrolli poolt. Lisaks on võimalik MTA toimingute ja haldusaktide peale esitada kaebuseid nii vaide- kui kohtumenetluse raames, samuti on võimalik pöörduda vahetult ka näiteks õiguskantsleri ning Andmekaitse Inspeksiooni poole.
		„Kolmandaks on eelnõus tehtud proportsionaalsuse kontroll üksnes kolmandate isikute päringutega koormamise suhtes (s.o seoses nende isikutega, keda kohustatakse andma infot, vt eelnõu lk 6-7). Kuid täiesti ilma analüüsi ning vastuseta on jäetud küsimus – kas proportsionaalne ja kooskõlas põhiseadusega on pangasaladuse riive kontrolli faktiline välistamine ja automaatse päringusüsteemi rajamine eeldusele, et kõik päringud on vajalikud ning kooskõlas MKS § 61 lg 2. Krediidi- ja makseasutused on teise isiku kohta läbiviidavas maksmenetluses kolmas isik MKS § 61 mõttes. Selle kolmanda isiku poole võib pöörduda MKS kohaselt aga vaid MKS § 61 lg 2 sätestatud juhtudel, nt kui maksuhalduril puuduvad andmed maksukohustuslase elu- või asukoha kohta, maksukohustuslane ei ole maksuhaldurile teadaoleval aadressil kättesaadav või takistab maksmenetluses tähendust omavate asjaolude väljaselgitamist. Seega puudub õigus kolmanda isiku poole pöörduda, kui maksukohustuslane ei takista menetluse läbiviimist. “	ARVESTATUD OSALISELT Põhiseaduslikkus analüüsi teostamisel kontrollitakse seaduste vastavust sobivuse, vajalikkuse ja mõõdukuse kriteeriumitele. Põhiseaduslikkuse analüüsi objektiks ei ole kontrollida seaduste pinnalt tekkiva potentsiaalse või hüpoteetilise halduspraktika vastavust sobivuse, vajalikkuse ja mõõdukuse kriteeriumitele, eriti kui halduspraktika all peetakse silmas olukordi, kus seadust rikutakse. Kui MTA peaks rikkuma teabekorralduse andmisel seadust – näiteks eiratakse MKS § 61 lõikes 2 sätestatud –, siis sellega rikutaks küll põhiseadust (nt PS §-d 3, § 11 ja § 13), kuid rikkumine oleks sellisel juhul tingitud seadust eiravast halduspraktikast, mitte seadusest endast. Halduspraktika probleemidele tuleb aga reageerida sisekontrolli, teenistusliku järelevalve, riigikontrolli, õiguskantsleri või siis õiguskaitse raames kohtu kaudu. Teabekorralduste kontrollimisega seonduvat on juba eelpool käsitletud. Seletuskirjas olevat proportsionaalsuse analüüsi on siiski täiendatud sellest vaatest, et kas on proportsionaalne automatiseeritud süsteemi kaudu edastada teabekorraldusi.
		„Neljandaks vajavad samuti vastust küsimused (1), kas krediidi- ja makseasutustel on õigus jagada pangasaladust ilma sisulise MKS § 61 lg 2 nõuete kontrollimiseta ja (2) kas nendele asutustele kui kolmandatele isikutele tehtava korralduse kontrollimise ja vaidlustamise võimaluse kaotamine kooskõlas KAS nõuete ja põhiseadusega.“	TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS Märgime, et pangasaladuse kaitse ning avaldamisega seonduvaid muudatusvajadusi käsitletakse eraldiseisvas krediidasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõus.
		„Kokkuvõttes on maksuõiguse komisjon seisukohal, et eelnõu seonduv keeruliste õiguslike probleemidega, kuid seletuskirja kohaselt ei ole valdav osa neist probleemidest kõnetatud ega lahendatud. Antud põhjusel tekitab käesolev eelnõu tõsisemid küsimusi ja kahtlusi põhiõiguste kaitse tagamise osas.“	TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS

3	Luminor Bank AS	<p>„Ettepanek maksukorralduse seaduse muudatuste osas</p> <p>MKS § 61 täiendamine lõikega 3² Kuna EMTA-l on õigus lisaks teabe saamise korraldustele esitada ka korraldusi kontode arestimiseks ja piirangute seadmiseks (§ 131), siis mitmeti tõlgendamise vältimiseks tuleks täpsustada, et § 61 lõike 3² punktides 1-6 toodud loetelu on siduv ainult teabe saamiseks esitatud korralduste osas.</p> <p>Ettepanek täpsustada § 61 lõige 3² sõnastust järgmiselt: (sõnastuse muudatus märgitud paksus kirjas) “Täitmisregistri kaudu on Maksu- ja Tolliametil õigus esitada teabe saamiseks korraldusi järgmiste andmete nõudmiseks:”</p>	<p>ARVESTATUD OSALISELT Rahandusministeerium kinnitab, et kehtestatav MKS § 61 lõige 3² reguleerib üksnes teabekorraldusi. See tuleneb ennekõike süsteemsest normitõlgendusest, ehk kuivõrd lisatav säte asub paragrahvis, mille pealkiri on „Teabe nõudmine kolmandatelt isikutelt“, siis ei saa tekkida erilist kahtlust, et MKS § 61 lõige 3² reguleeriks midagi muud.</p> <p>Sellest hoolimata selgitame seda seletuskirjas selgemalt.</p>
4	AS SEB Pank	<p>„Eelnõu § 1 – maksukorralduse seaduse (MKS) muutmine</p> <p>Seoses MKS § 61 lõike 3² lisamisega teeme esiteks ettepaneku täpsustada sõnastust ning seletuskirja maksukorralduse põhimõttega, et täitmisregistri kaudu on Maksu- ja Tolliametil õigus andmeid nõuda, kui on täidetud MKS § 61 lõike 2 tingimused, st enne andmete pärimist täitmisregistri kaudu peab maksuhaldur eelnevalt pöörduma maksukohustulase enda poole või esinevad MKS-s toodud alused, miks seda teha ei saa. Teiseks märgime, et lisatavas lõikes 3² on toodud ammendav loetelu andmetest, mida MTA täitmisregistri kaudu võib pärida ja ühtlasi on loetelusse lisatud ka konto saldo ja konto väljavõte. Teeme ettepaneku täiendada sätet ning seletuskirja selliselt, et tekiks õiguselgus, millise perioodi kohta konto väljavõtet ja konto saldo andmeid võib saada. Nimelt Õiguskantsleri 01.07.2025 hinnangu kohaselt peab automaatse andmetöötluse regulatsioon seaduse tasandil olema täpne (vt viidatud dokumendi, lk 9 ja 12).“</p>	<p>ARVESTATUD OSALISELT Rahandusministeerium kinnitab, et MKS § 61 lõike 3² rakendamisel kohalduvad samad nõuded ja piirangud nagu MKS § 61 lõike 1 kohase teabekorralduse esitamisel – kolmanda isiku poole võib teabekorraldusega pöörduda vaid juhul, kui MTA-l pole andmeid maksukohustulase elu- või asukoha kohta (MKS § 61 lõige 2), või ta pole teadaoleval aadressil kättesaadav, või ta muul viisil takistab või pahatahtlikult raskendab menetluse läbiviimist, või esineb muu MKS-s sätestatud alus (MKS § 51¹ lõige 7; § 61 lõige 2). Sellest hoolimata selgitame seletuskirjas seda täpsemalt.</p> <p>Rahandusministeerium ei saa aga arvestada ettepanekuga sätestada normides <i>expressis verbis</i>, et millise perioodi saldot ja konto väljavõtet võib MTA küsida – maksumenetluse õiguslikud ning faktilised asjaolud on niivõrd ettenägematud, et seaduse tasandil ei ole võimalik fikseerida ammendavalt mingisugune lubatav kontrolliperiood. Normides peab seega säilima teatav abstraktsus, sest vastasel juhul võib tekkida märkimisväärne risk, et MTA-l ei ole võimalik maksumenetlust läbi viia, sest vajalik teave ei jää seaduses lubatavate perioodide piiridesse.</p> <p>Siin tuleb arvestada, et seaduste ajakohastamine võib võtta aastaid ning aastatepikkune takistus maksukohustuste kindlaksmääramisel võib tõsiselt ohustada nii maksukohustulaste võrdset kohtlemist kui lõppastmes ka riigi toimimiseks vajalike rahaliste vahendite olemasolu. MTA peab maksumenetluses lähtuma uurimispõhimõttest, kaalumiskohustusest ning hea halduse tavast (MKS § 10 lõige 3 ning §-d 11–12). MTA tegevuse õiguspärasuse tagatise on eelnevalt kirjeldatud.</p>
5	Swedbank AS	<p>„Sarnane käsitlus on kirjeldatud ka MTA osas, täpsemalt eelnõu § 1 punktis 2, millega täiendatakse MKS § 61 uue lõikega 3², sätestades ammendava loetelu teabest, mida MTA võib nõuda täitmisregistri kaudu. Eelnõus on välja toodud, et „Ammendav loetelu peaks välistama olukorra, kus nõutavate andmete ulatus sõltuks halduspraktikast ning abstraktselt normitõlgendusest. See omakorda peaks suurendama usaldust täitmisregistri kui andmekogu ning andmevahetuskanali vastu. Suletud loetelu kohaldub üksnes juhul, kui teabekorraldus edastatakse täitmisregistri vahendusel. Kui MTA soovib pangasaladust sisaldavat teavet, mis kõnealuses loetelus nimetatud ei ole, peab MTA edastama krediidi- ja makseasutusele korralduse teabe nõudmiseks posti teel või e-kirjaga.“ Eelkirjeldatu jätab lahtiseks, millist muud teavet ja dokumente võib MTA krediidasutustelt oma korraldusega (posti teel või e-kirjaga) nõuda. Praktikast võib see tekitada jällegi olukorra, kus MTA korraldusega pannakse krediidasutusele kohustus väljastada andmeid ja dokumente, mida seaduses nimetatud ei ole.</p>	<p>SELGITAME Olles haldusorgan, peab MTA maksumenetluse läbiviimisel lähtuma uurimispõhimõttest, ehk koguma kokku kõik maksuasja lahendamiseks vajaliku teabe. Seda teavet ei ole aga võimalik etteulatavalt seaduse tasandil ammendavalt määratleda, sest maksumenetluste asjaolud ning kontekst võivad üksteisest varieeruda märkimisväärselt. Kui seda aga üritada teha, siis tekib tõsiseltvõetav risk, et teatud teabeartiklite (ehk tõendite) liigid võivad olla defineeritud lubamatuks põhjusel, et neid pole <i>expressis verbis</i> seaduse tasandil nimetatud. Seetõttu on kõik tõendite määratlemist ning kogumist reguleerivad normid sõnastatud abstraktselt, et mitte tekitada potentsiaalseid õiguslünkasid tõendite kogumisel.</p> <p>Täitmisregistri infovahetuskanali kontekstis sätestatakse ammendav loetelu selleks, et spetsiifiliselt piiritleda, millised andmed liiguvad konkreetselt täitmisregistri kui</p>

	Õiguskindluse huvides ja ühtse halduspraktika loomiseks peaks ka korraldusega nõutav informatsioon olema seaduses sätestatud selge ja ammendava loeteluna.“	andmevahetuskanali kaudu. Kuna täitmisregistri puhul võib andmevahetus toimuda suuresti ilma vahetu sekkumiseta inimese poolt, siis siinkohal on legitiimsuse tagamiseks põhjendatud suurem õigusselgus. Paralleelselt, kuna täitmisregistri väline päring eeldaks jätkuvalt käsitsi menetlemist, siis sellest tingitud täiendav kaalutlemine ning kontroll õigustab jätkuvat abstraheeritust.
	”Lisaks, eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse MKS § 61 lõike 1 esimeses lauses termin „krediidiasutus“ terminiga „krediidi- ja makseasutus“, et mitte kitsendada MTA õigust nõuda pangasaladust sisaldavat teavet. Kui viidatud sättesse soovitakse sisse tuua makseasutus, oleks sobilik vähemalt eelnõus, täpsemalt seletuskirjas täpsustada makseasutuse definitsioon lähtuvalt makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse (MERAS) §-ist 5 lõikest 1 ning krediitiasutuste seaduse (KAS) § 5 lõikest 1 ja § 6 lõike 1 punktist 4.”	MITTEARVESTATUD Rahandusministeerium otsustas kõnealusest muudatusest loobuda, ehk MKS § 61 lõige 1 kasutab ka edaspidi üksnes terminit „krediidiasutus“.
	„Täiendavalt on eelnõu § 1 punktis 2 välja toodud, et: „Õiguskantsler on oma kirjas sedastanud, et “mida kiirem ja mugavam on riigi jaoks päringu tegemine ning sellele vastuse saamine, seda efektiivsem peab olema järelevalve, et välistada pangakontode ja nende väljavõtete uurimist kohase teadmishajadusega.” Sellest tulenevalt sätestatakse MKS § 61 lõikes 3 ² suletud loetelu teabest, mida MTA võib nõuda täitmisregistri vahendusel: konto olemasolu fakt, saldo, väljavõte, kontot kasutama volitatud isik, konto omaniku tegelik kasusaaja ning hoiulaeka olemasolu fakt. Tegemist on andmetega, mis on maksukohustuste täitmise kontrollimisel olulised ning, mis ühtlasi aitavad ennetada ja avastada ebaseaduslikku maksudest kõrvalehoidumist ning maksupettusi. Samas, üksnes loetelu teabest, mida võidakse pärida ei ole piisav õiguskantsleri poolt välja toodud puuduste lahendamiseks, vaid tarvis oleks sisse viia või efektiivsemaks muuta ka sisemisi kontrole. Selliste järelevalvet teostatavate kontrollide läbiviimine peaks Swedbank AS-i hinnangul olema sätestatud ka regulatsioonides. “	SELGITAME MTA üle ei teosta järelevalvet üksnes tema sisekontrolli osakond, vaid teenistuslikku järelevalvet teostab ka rahandusminister, samuti on võimalik auditeerida MTA tegevust Riigikontrolli poolt. Peale selle on MTA tegevuse peale võimalik kaebust esitada ka õiguskantslerile, kes on pädev kontrollima näiteks MTA halduspraktika vastavust hea halduse tavale, niisamuti on näiteks andmekaitse kontekstis võimalik esitada kaebusi ka Andmekaitse Inspeksioonile. Viimaks, kui keegi leiab, et tema õigusi on rikutud, on võimalik esitada vahetult kaebus ka vaidemenetluses, samuti kohtumenetluses. Kehtiv õigus näeb seega ette piisavalt mehhanisme nii halduse siseseks kui ka halduse väliseks kontrolliks.

05.01.2026–19.01.2026 kooskõlastamisel esitatud kooskõlastused ning arvamused (eelnõu § 1 punktid 2 ja 3)

Nr	Märkuse esitaja	Kooskõlastamise tulemus, märkused ja ettepanekud	Märkuste ja ettepanekute arvestamine ja arvestamata jätmise põhjendus
1	Eesti Advokaatuur	<p>„Esimene probleem seisneb selles, et täitmisregistri kaudu täna ja tulevikus tehtavate pangakonto päringute põhjendatus ja õiguspärasus on kontrollimatu. Välistatud on võimalus, et kontrollitav isik ja kolmas isik oleks võimeline hindama tema poole pöördumise põhjendatust ja õiguspärasust. Veelgi enam - sellise hinnangu andmiseks pole isegi piisavalt andmeid maksuhalduril endal.</p> <p>Teiseks on eelnõu seletuskirjas jätkuvalt vastuseta küsimus – kas kooskõlas põhiseadusega on pangasaladuse riive kontrolli faktiline välistamine ja automaatse päringusüsteemi rajamine eeldusele, et kõik päringud on vajalikud ning kooskõlas MKS § 61 lg 2. Seda probleemi ei lahenda see, et kolmas isik ise tehnilise lahendusega on loobunud enda kaabeõigusest. Põhiõigused on võõrandamatud ning üks või teine kolmas isik ei saa enda avaldustega või IT-lahendusega kustutada Põhiseadusest tulevaid põhiõigusi. Õigusloome on kohustatud lähtuma Põhiseadusest.</p> <p>Kolmandaks vajavad jätkuvalt samuti vastust küsimused (1), kas kolmandal isikul on õigus jagada pangasaladust ilma sisulise MKS § 61 lg 2 nõuete kontrollimiseta ja (2) kas kolmandale</p>	<p>SELGITAME Kuna kõnealused kolm märkust seonduvad olemuslikult sama teemaga, vastame neile ühekoos.</p> <p>Eelnõu on täiendatud uue muutmiskäsuga, mis näeb MTA-le ette kohustuse selgitada krediitiasutustele, millisel MKS § 61 lõikes 2 sätestatud põhjusel nende poole pöördutakse.</p> <p>Täiendus tagab krediitiasutustele võimaluse teada, kas nende poole pöördutakse näiteks põhjusel, et maksukohustuslane ise takistab maksumenetlust, või et ta pole kättesaadav, või esineb muu seaduses sätestatud põhjus. Selle võrra ka suureneb krediitiasutuste võimekus hinnata, kas nad soovivad kasutada oma kaabeõigust või mitte, kuid praktikas sõltub see võimekus mõistagi sellest, millises ulatuses on krediitiasutused ise automatiseerinud omalt poolt laekuvate teabekorralduste menetlemise.</p> <p>Krediitiasutustel on alati ka võimalus pöörduda otseselt MTA poole saamaks detailsemaid selgitusi, et millistel faktilistel asjaoludel on nende poole pöördutud.</p>

		<p>isikule tehtava korralduse kontrollimise ja vaidlustamise võimaluse kaotamine on kooskõlas KAS nõuete ja Põhiseadusega.“</p>	<p>Rahandusministeeriumi hinnangul tasakaalustavad nimetatud meetmed piisavas ulatuses eelnõus sisalduvat täitmisregistri infovahetuskanali kasutamise regulatsiooni.</p> <p>Rahandusministeeriumile jääb mõneti ebaselgeks märkus, et maksukohustuslane ise ei suuda hinnata tema poole pöördumise põhjendatust. Selgitame, et kui MTA pöördub maksukohustuslase poole, siis selgitatakse temale üksikasjalikult, et millist teavet on vajan ning et miks on seda vaja. Tegemist on tavapärase haldusmenetlusega, kus maksukohustuslasel on olemas kõik tüüpilised haldusõiguslikud garantiid.</p> <p>Märgime siinkohal ka seda, et MTA on muutnud teabe küsimise kontekstis oma praktikat, ehk MTA nüüd teavitab maksukohustuslasi vahetult sellest, et kui nad keelduvad nõutud teavet esitamast, ja keeldumiseks puudub õiguslik alus, on MTA-l õigus pöörduda sama teabe saamiseks kolmandate isikute (sh krediitiasutuste) poole. Teavitus sisaldub esimeses teabekorralduses, millega maksukohustuslase poole pöördutakse. Kõnealune abinõu suurendab maksukohustuslase enda teadlikkust, et käimas on maksumenetlus, ning et MTA kogub selleks otstarbeks muuhulgas ka tema kohta käivat teavet.</p>
--	--	---	--

17.03.2026–20.03.2026 kooskõlastamisel esitatud kooskõlastused ning arvamused (eelnõu § 1 punktid 1-3)

Nr	Märkuse esitaja	Kooskõlastamise tulemus, märkused ja ettepanekud	Märkuste ja ettepanekute arvestamine ja arvestamata jätmise põhjendus
1	AS SEB Pank	<p>“Edastan SEB poolt! Eelnõu põhiseaduspärasus - p. 3.2.1.4 lk.34 ja p. 3.2.2.2. lk 45 märgitakse, et krediitiasutuste liitumine täitmisregistriga on vabatahtlik ja automaatse andmetöötusega ühinemine on krediitiasutuse valik. Juhime tähelepanu, et selline hinnang ei ole hinnanguliselt korrektne, sest TR infovahetuskanali kaudu täidab Eesti riik AML 5. direktiiviga kehtestatud kohustust luua maksekontode register ja krediitiasutustele kehtestati kohustus täitmisregistri eellase elektroonilise arestimissüsteemiga liitumiseks. See kohustus fikseeriti meile teadaolevalt RahaPTS 01.01.2019 jõustunud muudatusega, mil lisati § 81, mille tookordne sõnastus kohustas kõiki krediidi- ja finantseerimisasutusi, kes on ärisuhte raames kliendile avanud maksekonto (edaspidi <i>konto</i>), millele on väljastatud rahvusvaheline IBAN-kood, <u>liituma elektroonilise arestimissüsteemiga ja tagama, et selle süsteemi kaudu on kättesaadavaks vähemalt § 81 nimetatud andmed.</u> Muudatus lisati eelnõuga 459 SE Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus–Riigi Teataja Palume sellest vaatest SK üle vaadata.”</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Seletuskirjas on sedastatud, et täitmisregistri infovahetuskanali <u>automatiseeritud</u> kasutamine on vabatahtlik, st et kuigi seaduses võib olla kohustus täitmisregistri kasutamiseks, siis seadus ei kohusta krediitiasutusi kasutusele võtma automatiseeritud lahendusi täitmisregistri kasutamisel.</p>

12.09.2025–22.09.2025 kooskõlastamisel esitatud kooskõlastused ning arvamused (eelnoü § 2 punktid 1–6, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise)

Nr	Märkuse esitaja	Kooskõlastamise tulemus, märkused ja ettepanekud	Märkuste ja ettepanekute arvestamine ja arvestamata jätmise põhjendus
1	Õiguskantsler	<p>„Andmete juurdepääsu ulatus ja järelvalve ning rahvusvaheline praktika</p> <p>1. Pangasaladusele riigi juurdepääsu võimaldamist lubades tuleb silmas pidada, et näiteks pangakonto väljavõtte, mis sisaldab kõigi tehingute teavet, annab inimese tegevuse, harjumuste, veendumuste, eelistuste ja kasvõi viibimiskoha ning suhtlusringkonna kohta sedavõrd palju infot, et selle kaudu on võimalik inimest nii profileerida kui teatud mõttes ka jälitada. Sellest lähtudes saab konto väljavõtet pidada sarnaseks sideandmete päringuga või mõnel juhul isegi jälitustoimingutega. Sideandmete päringu ja jälitustoimingute tegemine on kriminaalmenetluses võimalik üksnes teatud n-ö kataloogi kantud kuritegude puhul ja kohtu (või teatud juhtudel prokuratuuri) eelneval loal. Kusjuures sideandmete päringu puhul on tegemist üksnes kõne toimumise fakti või positsioneerimise andmetega, mitte juurdepääsuga sõnumite sisule.</p> <p>Seetõttu vajab konto väljavõttele kui kõigi pangatehingute infole juurdepääsu andmine haldusmenetluses eriti põhjalikku kaalumist, kas ning millistel juhtudel ja tingimustel saab seda üldse võimalikuks pidada. Samuti tuleb sellise regulatsiooni loomisel mõelda, et see oleks tasakaalus inimese põhiõiguste kaitsega. Ehk teisisõnu tuleb pangasaladusele juurdepääsu reguleerimisse suhtuda samasuguse hoole ja tähelepanuga menetluse detailide osas nagu jälitustegevuse reguleerimisel.“</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Rahandusministeerium rõhutab, et eelnõuga lahendatakse probleeme seondult RAB õigusega küsida krediidasutustelt (edaspidi: pankadelt) pangasaladust, ning seda ennekõike täitmisregistri kaudu. Eelnõu ei reguleeri RAB õigust küsida pangakonto infot <i>per se</i>, sest see küsimus ei ole kunagi olnud vaidluse all. Õigus saada pangakonto infot (nt saldot ja väljavõtet) ning õigus saada pangasaladust ei ole üksteise sünonüümid, ehk neid ei tohiks käsitleda läbisegi nagu tähendaksid need ühte ja sama asja.</p> <p>Rahapesu Andmebürool (RAB) on õigus nõuda pangakonto väljavõtteid, kuna need sisaldavad pangasaladust, mida RAB-l on õigus oma ülesannete täitmiseks saada.</p> <p>Õiguslik alus teabe nõudmiseks ja pangasaladuse avaldamiseks:</p> <p>1. RABi õigus nõuda teavet:</p> <p>RAB-l on seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks õigus nõuda ettekirjutuse alusel kohustatud isikult ja kolmandalt isikult teavet (RahaPTS § 58 lg 1). Ettekirjutuse adressaat on kohustatud ettekirjutuse täitma ja esitama teabe, sealhulgas panga- või ärisaladust sisaldava teabe ettekirjutuses määratud tähtajaks (RahaPTS § 58 lg 2). RABi ülesanded on kirja pandud RahaPTS § 54 lg 1 p-des 1-11, ning ülesande teostamisel on RABi pädevuses otsustada millist teavet ülesande täitmiseks vajalik koguda on. Üks peamisi ülesandeid on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine (RahaPTS § 54 lg 1 p 1).</p> <p>2. Pangasaladuse avaldamise kohustus krediidasutusele:</p> <p>Pangasaladusena käsitletakse kõiki andmeid ja hinnanguid, mis on krediidasutusele teatavaks saanud tema või teise krediidasutuse kliendi kohta (KAS § 88 lg 1). Pangakonto väljavõtted sisaldavad selliseid andmeid. Krediidasutus on kohustatud avaldama pangasaladuse RAB-le rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses sätestatud juhtudel ja ulatuses (KAS § 88 lg 4² p 1). Krediidasutus peab avaldama pangasaladuse kirjalikus või elektroonilises vormis esitatud järelepärimise vastusena RAB-le rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse §-s 81 sätestatud ulatuses (KAS § 88 lg 5 p 3¹).</p>

		<p>RAB-i õigust koguda pangasaladust (sh konto väljavõte) kinnitab ka RABi kohustus andmete edastamine kriminaalmenetluseks. RAB on kohustatud rahapesu või terrorismi rahastamise ning sellega seotud kuritegude tõkestamiseks, tuvastamiseks ja kohtueelseks uurimiseks edastama olulised andmed, sealhulgas maksu- ja pangasaladust sisaldavad andmed, prokuratuurile, uurimisasutusele ja kohtule (RahaPTS § 60 lg 2).</p> <p>Pangakonto info töötlemisega sellisel kujul riivatakse küll pangakonto omaniku informatsioonilist enesemääramisõigust, kuid sellega ei riivata tema pangasaladuse kaitset. Pangasaladus tähendab panga kohustust mitte avaldada klientide kohta käivat teavet kolmandatele isikutele ilma kliendi nõusolekuta või muu seadusliku aluseta. See ei tähenda pangakonto omaniku õigust või muud sellesarnast privileegi otsustada kuidas tuleks pangasaladust sisalduva informatsiooni töödelda seaduslikul alusel.</p> <p>Seega ei ole enam küsimus pangakonto väljavõtte kui teabeliigi lubatavuses, vaid soovis selgemalt ja piiritletumalt määrata kindlaks need RAB-i ülesanded, mille raames pangakonto väljavõtte kogumine on selgelt vajalik ülesande eesmärgist lähtuvalt, ning mis andmeid ja milliste ülesannete täitmiseks on RABil õigus kasutada kaasaegseid ja digiriigile omaseid kanaleid. Just seda teabe hankimise (mitte teabe kasutamise) problemaatikat elnõu adresseeribki.</p> <p>Pangakonto info kasutamise osas mõõname, et pangakonto infost (nt väljavõtetest) võib olla võimalik teha kaugeleulatuvaid järeldusi isiku tegevuste, harjumuste, veendumuste, eelistuste jms osas. Teisalt, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks on ligipääs tehingute rahalisele infole vältimatult vajalik. Vastasel juhul satuks ohtu mitte ainult RABi ülesannete täitmise tõhusus, vaid RABi võimekus üleüldse täita oma seadusest tulenevaid ülesandeid. See on ka põhjus, miks RABi õigust töödelda pangakonto infot <i>per se</i> ei saa olla tõsiseltvõetava kahtluse all.</p> <p>Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine eeldab RABi ligipääsu võrdlemisi delikaatsetele andmetele, mis ongi suuresti põhjus, miks eksisteerib pangasaladuse instituut – RAB ametnik ja töötaja on kohustatud tähtajatult hoidma saladuses neile seoses teenistus- või tööülesannetega teatavaks saanud andmeid, sealhulgas pangasaladuse hoidmise kohustusega või info jagamise piiranguga teavet, ka pärast nende töötlemise või kasutamisega seotud teenistus- või töökohustuste täitmist või teenistus- või töösuhte lõppemist (RahaPTS § 61 lg 2). Sätte mõtteks ongi kaitsta pangakonto omaniku eraelu, ettevõtlust ning muid sotsiaalseid, majanduslikke ja õiguslikke huve.</p>
--	--	--

			<p>Pangasaladuse hoidmise kohustuse rikkumine on karistatav nt karistusseadustiku § 157 alusel (isikuandmete ebaseaduslik avaldamine).</p> <p>Nõustume, et pangasaladust (nt pangakonto infot) võib olla võimalik kasutada andmesubjekti profileerimiseks ning teoorias ka jälitamiseks, kuivõrd pangakonto info kaudu võib olla võimalik tuletada või ennustada näiteks isiku päevakava, igapäevaseid harjumusi ja tegemisi, eelistatud viibimiskohti jne. Küll aga tuleb rõhutada, et isiku jälitamine tähendab ennekõike isiku ja tema tegemiste sihipärast vaatlemist, mitte pelgalt andmete valdamist, mille pinnalt võib olla võimalik tuletada teatud järeldusi või prognoose isiku ning tema tegemiste kohta. RAB ei küsi pangasaladust ega kogu pangakonto infot selleks, et süstemaatiliselt jälgida ning profileerida pangakonto omanikke, vaid need andmed on vajalikud selleks, et RAB saaks täita talle seadusega pandud kohustusi, millega RABil tuleb tegeleda igapäevaselt.</p> <p>Rõhutame ka seda, et pangasaladuse küsimine iseenesest jälitustegevuse tunnuseid ei oma. Seaduses on selgelt kirjas, et RAB-il on õigus oma ülesannete täitmiseks pangasaladust koguda ja krediidasutustel on kohustus pangasaladust avaldada.</p> <p>Pangakonto omanikud on seaduse kui ka RABi avaliku kommunikatsiooni kaudu informeeritud RABi õigusest nõuda krediidasutustelt pangasaladust sisalduvat teavet. Asjaolu, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine oma olemasolult nõuab pangasaladusega kaetud info töötlemist RABi poolt on eelnõu koostaja hinnangul üldteada asjaolu, millega konto omanikul tuleb arvestada. Vaidluse all ei ole RAB-i õigus ja vajadus oma tööülesannete teostamiseks kasutada pangasaladusega kaetud infot vaid eelnõu eesmärgiks on õigusseaduse loomine ja läbipaistvuse suurendamine.</p>
		<p>„2. Juurdepääs konto väljavõttele peab olema erandlik ja piiratud ning riigil tuleb tagada ja seaduses sätestada reeglid selle kohta, kas pangasaladust (sh konto väljavõtet) võib ametkond laadida enda andmekogusse, kaua seda seal võib säilitada, kas ja milleks seda teavet võib täiendavalt kasutada (nt siduda teise andmekogu või mõne alamregistriga) ning kas ja millal teavitatakse pangasaladuse küsimisest inimest, kelle pangasaladusele on riik juurde pääsenud. Tuleb ka arvestada, et täitmisregistri kaudu tehtud päringutes suhtleb masin masinaga ning sisuliselt puudub masina pangapoolses osas inimese järelevalve. See tähendab, et täitmisregistri kaudu pangasaladuse saamise juhtudel on pangasaladus riigi eest sisuliselt kaitseta.</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Seaduses on juba reguleeritud, mis tingimuste ning eelduste täitmisel võib RAB nõuda pangakonto infot ja vastava eelnõu eesmärgiks ongi selgemalt välja tuua, et milliste konkreetsete ülesannete täitmiseks on RAB-il õigus koguda ka pangasaladust sisalduvat teavet. Kehtivas õiguses on juba olemas piisaval hulgal kontrollimehhanisme RABi tegevuse üle. Pangasaladusega seonduv ebaselgus likvideeritakse käesoleva eelnõuga. RABi tegevuse puhul on võimalik rahandusministril allutada RAB teenistuslikule järelevalvele, kui on alust kahtlustada RAB poolset süsteemset seaduse rikkumist. Niisamuti on Riigikontrollil võimalik auditeerida RAB tegevust, ühtlasi saavad nii õiguskantsler kui ka Andmekaitse Inspeksioon (edaspidi: AKI) näiteks kaebuse peale uurida RABi tegevuse vastavust seadusele ning hea halduse tavale.</p>

		<p>Seetõttu tuleb seaduses sõnastada hoolikalt ja võimalikult kitsalt need juhtumid, mil pangasaladusele pääseb juurde täitmisregistri kaudu, sest ainsaks kaitsebarjääriks ongi seaduses sõnastatud juurdepääsu alus. Vastavalt tuleb eelnõu oluliselt täiendada nii MTA kui ka RAB puudutavas osas. Eelnõu ei näe ette ka mitte ühtegi kontrollimehhanismi pangasaladusele juurdepääsu üle, ehk siis selle kohta, kas ja kuidas kontrollitakse riigi tegevust pangasaladuse kasutamisel ning kuidas on isikul võimalik enda õigusi kaitsta. Ainuüksi täitmisregistri kui andmekogu kasutamise üle tehtav järelevalve ei ole piisav, sest see ei kata kõiki olukordi, milleks andmeid küsitakse või kasutatakse. Samuti peab olema selge, kuidas toimub pangasaladuse juurdepääsu üle kohtulik kontroll. Eriti oluline on see just RABi puhul, kuna isik ei pruugi üldse teada saada, et tema pangasaladuseks olevatele andmetele on ligi pääsetud, milletõttu puudub tal ka võimalus oma õigusi kaitsta.“</p>	<p>RABi tegevuse õiguspärasuse tagatiseks pangasaladuse töötlemisel on asjaolud, et RABi ligipääs pangasaladusele on ülesandepõhiselt piiratud, kanal ja andmeliigid on seaduse tasandil suletult määratletud, töötlus lähtub vajalikkusest ja minimaalsusest, tegevus on logitud ja auditeeritav ning kaetud nii sisemisest (sisekontroll) kui välistest õiguskaitse- ja järelevalvemehhanismidest (AKI, kohus, Õiguskantsler, Riigikontroll). Seega on tagatud, et eelnõuga ettenähtud andmekasutus on põhiseaduspärane ja proportsionaalne.</p>
		<p>„3. Seletuskirjas tehakse üldised viited sellele, et teistes riikides on ametkonnal avar juurdepääs pangasaladusele, sh konto terviklikule väljavõttele. Palun seletuskirjas kajastada rahvusvahelist praktikat põhjalikumalt ning jagada täpset teavet selle kohta, millistes riikides, millises ulatuses ning millistel tingimustel on maksumenetluses ja rahapesu tõkestamisel haldusmenetluses riigil juurdepääs pangakonto terviklikule väljavõttele.“</p>	<p>ARVESTATUD</p> <p>Seletuskirja on täiendatud ülevaatega teiste riikide praktikast.</p>
		<p>„Pangasaladuse kaitse rahapesu tõkestamisel“</p> <p>„RAB-i juurdepääsu konto väljavõttele ei tohiks siduda tema ülesannete üldise kirjeldusega, vaid tuleks sõnastada konkreetsed juhtumid, millal ja mis tingimustel juurdepääs konto väljavõttele antakse. Juurdepääs konto väljavõttele saab ja peakski olema kitsam kui RAB-i ülesanded.“</p> <p>„Oluline on meeles pidada, et RAB ei ole uurimisasutus ning RAB ei vii läbi kriminaalmenetlust. Seetõttu oleks loogiline, et RAB juurdepääs isiku andmetele on võrreldes kriminaalmenetlusega mõnevõrra piiratum.“</p> <p>„Kui soovitakse anda RAB-ile õigus saada konto väljavõttele juurdepääs laiemalt kui piiratud ulatuses täitmisregistri kaudu (vt punkt 13), siis tuleks hõlmata eelnõuga ka krediidiasutuste seaduse § 88 muudatused ning lahendada pangasaladuse kaitse küsimused terviklikult.“</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Arvestatud selles osas, et täiendatud eelnõu eesmärgiks ongi liikuda üldisemalt kitsamale ja siduda teabe nõudmise õiguslik aluse RABi ülesannetest, mille täitmisel on pangakonto väljavõtte kogumine vältimatult vajalik selleks, et RAB saaks teostada oma seadusega pandud ülesandeid. Rahandusministeeriumi hinnangul peab RAB-il olema autonoomsus iseseisvalt otsustada, et millise teabe kogumine millise konkreetse ülesande täitmiseks on vajalik. Käesoleval juhul pole alust kahelda ka RABi pädevuses oma ülesannete täitmiseks vajaliku info kogumisel lähtuda proportsionaalsusest ja andmeminimaalsusest, see tähendab, et kogutakse üksnes teavet, mis on vajalik konkreetse ülesande lahendamiseks. RAB ei kogu teavet ilma seadusliku aluseta ja kogutava teabe liik on seotud konkreetse ülesande täitmiseks vajaliku info kogumisega.</p> <p>RAB-i juurdepääs ongi piiratum: päring on lubatud vaid RahaPTS § 54 lg 1 punktides 1, 3–4 ja 8–10 ülesannete täitmiseks, ning täitmisregistri (TMS § 63) kaudu on võimalik koguda § 81 lg 1¹–1⁵ nimetatud andmeliike RahaPTS § 54 lg 1 punktides 1, 8 ja 9 tulenevate ülesannete täitmiseks. Eelnõud ja seletuskirja täiendatud.</p>

		<p>„Kui soovitakse anda RAB-ile õigus saada konto väljavõttele juurdepääs laiemalt kui piiratud ulatuses täitmisregistri kaudu (vt punkt 13), siis tuleks hõlmata eelnõuga ka krediitiasutuste seaduse § 88 muudatused ning lahendada pangasaladuse kaitse küsimused terviklikult.“</p> <p>„Muudatustega püütakse RahaPTS § 58 kirjutada konkreetsemaks, kuid arvestades seda, kui laia tähendusega on mõiste „pangasaladus“, siis võib norm jääda liialt üldiseks ka kavandatavate muudatustega.“</p>	<p>„Pangasaladus“ on raamkontseptsioon KAS § 88 järgi, kuid eelnõu kitsendab seda täitmisregistri kasutamisel suletud andmeliikide loeteluga (§ 81 lg 1¹⁻⁵: konto olemasolu, volitused, tegelik kasusaaja, saldo, väljavõte, hoiulaegas). Ettekirjutus viitab õigusliku alusena konkreetsele § 54 lg 1 ülesandele ning RahaPTS § 55 lg 2 kohaselt ettekirjutuse tegemist põhistavad faktilised asjaolud kajastatakse eraldi dokumendis. See teeb kohtuliku kontrolli meie hinnangul sisuliselt teostatavaks HMS/HKMS alusel.</p> <p>Üldine vajadus pangasaladuse regulatsiooni laiemaks ülevaatuks seletuskirjas kajastatud, kuid see on planeeritud eraldi analüüsi/edaspidise töö raames, mitte käesoleva eelnõu osaks.</p>
		<p>„Kui kavandatakse RahaPTS § 81 muutmist (eelnõu § 2 p 5), siis tuleb jätta RahaPTS § 81 lõikest 1 välja sõna „vähemalt“.“</p>	<p>ARVESTATUD</p> <p>Eelnõu ja seletuskiri selles osas täiendatud.</p>
2	<p>Eesti Advokatuur</p> <p>I. Eesti Advokatuuri finantskomisjoni seisukohad</p>	<p>„1. Eelnõu võib kaasa tuua õigusselguse vähenemise</p> <p>Eelnõu ei lahenda pangasaladusega kaetud andmete kasutamist väljaspool krediitiasutusi süstemaatiliselt ja terviklikult, kahjustades selliselt üldist õigusselgust. Kitsalt kahe asutuse jaoks andmete pärimise regulatsiooni täpsustamine toob seaduse rakendajate (pankade ja muude päringutehnikate) suhtes kaasa oluliselt suurenenud õiguslikud riskid.</p> <p>Isikute ring, kelle puhul pangasaladuse kaitsest kõrvalekaldumine on lubatud, on oluliselt laiem kui antud eelnõuga haaratud. Pangasaladust sisaldavate andmete kasutamise õigus on seniste regulatsioonidega (eelkõige krediitiasutuste seaduse (edaspidi KAS) §-ga 88) antud suuremale ringile kolmandatele isikutele kui ainult Maksu- ja Tolliamet (edaspidi MTA) ja Rahapesu Andmebüroo (edaspidi RAB). Õiguskantsleri kirjas esile toodud kitsaskohad vajavad detailset analüüsi ka mitmete teiste andmesaajate puhul, iseäranis riikliku järelevalve teostamisel (finantsjärelevalve asutused, Riigi Infosüsteemi Amet, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet jt). Analüüsivajadus võib olla veelgi laiem, mh ei ole ka näiteks advokaatide poolt pangasaladusega kaetud andmete töötlemine otsesõnu reguleeritud.</p>	<p>TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS</p> <p>Rahandusministeerium on iseenesest nõus, et pangasaladuse kasutamise problemaatika on laiem võrreldes käesoleva eelnõu skoobiga ning et analüüsida tuleb ka teiste riikliku järelevalveasutuste regulatsioone antud küsimuses. Küll aga ei ole põhjendatud jätta Rahandusministeeriumi enda valitsemisala prioriteetid holistilisema lahenduse ootele ning võttes arvesse, kuivõrd oluline on rahapesu- ja terrorismivastane võitlus, siis on kahtlemata põhjendatud taastada RAB-i täitmisregistri infovahetuskanali õigused nii kiirelt kui võimalik.</p> <p>Märgime siiski, et Rahandusministeerium on kavandamas lähitulevikus eelnõud, mis peaks täpsemalt reguleerima ära pangasaladusega avaldamise, töötlemise ning kaitsega seonduvad küsimused. Analüüsime muuhulgas võimalusi lahendada kirjeldatud eelnõu raames ära ka Eesti Advokatuuri siinse märkuse.</p>

	<p>Ehkki eelnõu keskendub vaid kahele andmete saajale ja vaid ühe kanali kasutamisele, mõjutab loodav regulatsiooni kahtlemata ka teisi pangasaladusega kaetud andmete kasutajaid, kuivõrd toob seaduse rakendajate jaoks (eelkõige pankadele) vältimatult kaasa küsimuse, kuidas edaspidi edastada pangasaladust teistele isikutele, kellele andmete edastamine on EMTA ja RABiga võrreldes sõnastatud üldsõnalisemalt. Kuivõrd EMTA ja RAB-i puhul oli senine regulatsioon ebapiisav, on vaja täiendavalt analüüsida, kas teiste riiklikku järelevalvet teostavate asutuste päringuid ei tohiks sel juhul samuti täita, kui volitusnorm on sama üldsõnaline nagu seni EMTA ja RAB-i puhul. Muuhulgas tekib küsimus, kas isikute ja asutuste osas, kellele on KAS § 88 alusel lubatud pangasaladusega kaetud andmeid väljastada, ent kelle osas ei ole seadus otsesõnu sätestanud õigust pärida mh kontoväljavõtteid, tuleb järelada, et neil puudub õigus kontoväljavõtteid pärida ja vastavaid andmeid kasutada. Teisisõnu – kui suletud loetelu kättesaadavatest andmekategooriatest puudub, siis millisele osale pangasaladusest vastav andmete pärimise õigus üldse kehtib?</p> <p>Hetkel on eelnõu materjalides need pangasaladuse avaldamise aspektid täielikult käsitlemata ning tekib märkimisväärne risk, et eelnõu osutub praktikas puudulikuks, tekitab ebavajalikke vaidlusi pankade ning andmepärijate vahel ning õiguspraktika muutub kokkuvõttes veelgi raskemini ennustatavaks kui seni.“</p>	
	<p>„3. Päringute tegemise vormist</p> <p>Eelnõuga sätestatakse MKSis ning RahaPTSi suletud loetelu teabest, mida EMTA ja RAB võivad täitmisregistri vahendusel nõuda. Seletuskirjast nähtub, et loetelude selliselt kehtestamise eesmärk on välistada olukord, kus nõutavate andmete ulatus võib sõltuda halduspraktikast ja abstraktsest normitõlgendusest. Seesugune õiguskindlus on aga oluline. Lisaks on aga seletuskirjas viidatud, et kui EMTA või RAB soovib pangasaladust sisaldavat teavet, mis nende suhtes kehtestatud loeteludes nimetatud ei ole, peab EMTA/RAB edastama krediidi- ja makseasutusele korralduse teabe nõudmiseks posti teel või e-kirjaga. Komisjon nõustub õiguskantsleri seisukohaga, et mida kiiremini ja mugavamalt riigi jaoks andmevahetus toimub, seda efektiivsemad peavad olema mehhanismid, mis välistavad ebapiisavalt põhjendatud andmepäringud. Siiski ei tulene sellest järelust, et mitte-automatiseeritud päringud riivavad üksikisikute põhiõigusi olemuslikult vähem või ei vaja samal tasemel õiguslike kaitsemehhanisme (iseäranis olukorras, kus menetlus, mille huvides andmeid päritakse, võib olla sama). Andmesubjekti vaatest tuleb riive intensiivsust hinnata sõltumata sellest, kas riigiasutus sai tema elu detailselt kirjeldavad andmed pangalt kätte automaatselt päringuga või e-kirja teel edastatud ettekirjutuse tulemusel.</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Eelnõu on keskendunud enamasti täitmisregistri infovahetuskanali kasutamise probleemidele ennekõike põhjusel, et sellele keskendus ka õiguskantsler oma 1. juuli 2025 analüüsis. Sellest hoolimata on eelnõu reguleerimisala täitmisregistrist laiem, sest täitmisregistri kasutamist reguleerivate normide kõrval konkretiseeritakse RABi ülesandeid, mille täitmiseks on RAB õigustatud saama pangasaladust (sh pangakonto väljavõtteid) sisalduvat teavet ja samuti sätestatakse selgelt, et täitmisregistri kaudu info vahetamine saab RABi puhul olema üksnes RahaPTS § 54 lg 1 p 1, 8 ja 9 tulenevate ülesannete täitmiseks.</p> <p>Kui automatiseeritud lahendused eeldavad efektiivsemaid andmekaitsealaseid meetmeid võrreldes mitte-automatiseeritud lahendustega, siis sellest just nimelt tuleneb järelust, et mitte-automatiseeritud päringud riivavad üksikisikute põhiõigusi vähem. Vastasel juhul ei ole loogiline rääkida antud kontekstis gradatsioonidest, et millisel juhul peavad andmekaitsealased kaitsemehhanismid olema efektiivsemad ja millisel juhul mitte. Võttes aluseks seisukoha, et masinmasin potentsiaaliga lahendus eeldab efektiivsemaid kaitsemeetmeid, sätestabki eelnõu täitmisregistri infovahetuskanali otstarbeks ammendava andmekoosseisu. See tagab edaspidiselt pankadele piisava õigusselguse ning -kindluse, et täitmisregistri kaudu edastatavaid RAB-i teabekorraldusi tehakse RahaPTS § 54 lg 1 p 1, 8 ja 9 ülesannete täitmiseks.</p>

		<p>Nii ilmneb ka siin eelnõu põhjendamatult kitsas lähenemine, mis keskendub ainult ühele suhtluskanalile ja jätab hindamata andmetöötlusega kaasneva sisulise riive piirid ja põhjendatuse. Veelgi kriitilisema tõlgenduse puhul jätab seesugune regulatsioon riigiasutustele lahti „tagaukse“, mille kaudu laiaulatuslikumalt infot pärida juhul, kui automaatpäringu andmekategooriatest ei piisa. Väga oluline on pangasaladuse avaldamise piirid sätestada ühtsete põhimõtete alusel nii automaatpäringute kui nt e-kirjaga saadetavate üksikpäringute suhtes.</p> <p>Kokkuvõttes on finantsõiguse komisjon seisukohal, et pangasaladuse avaldamine, iseäranis aga ääretult tundliku iseloomuga kontoväljavõtete nõudmise seadustamine eelnõus pakutud kujul on põhiseaduslike piiride tuvastamiseks sisuliselt ebapiisavalt põhjendatud. Komisjon nõustub õiguskantsleri hinnanguga, et kontoväljavõtete juurdepääsuõiguse piiritlemine ei tohiks piirduda järelevalveasutuse ülesannete üldise kirjeldusega, vaid eesmärk peab olema sõnastada konkreetseid juhtumid, milliste eelduste täitmisel ja millises ulatuses juurdepääs konto väljavõttele antakse.“</p>	<p>Sõltumata rakendatava tõlgenduse kriitilisuse astmest, ei saa Rahandusministeerium kuidagi olla nõus implikatsiooniga, et täitmisregistri väline teabekorraldus võib endast kujutada mingisugust „tagaust“. Väljaspool täitmisregistrit edastatav teabekorraldus kujutab endast standardset haldusmenetlust, kus teabekorraldused edastatakse adressaadile kirjalikult kas posti või elektronposti teel ning kuivõrd neid korraldusi töödeldakse reeglina alati käsitsi, säilib täielikult adressaadi võimalus kaaluda, analüüsida ning vajadusel ka vaidlustada kõnealust teabekorraldust.</p> <p>Pangasaladuse ning täitmisregistri problemaatika kontekstis ei ole keegi seadnud kahtluse alla RAB-i õigust koguda ja töödelda oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks pangakonto infot.</p> <p>Eeltoodust hoolimata ning võttes arvesse avalikkuse huvi ning kooskõlastusringil laekunud märkusi, täiendasime seletuskirja siiski detailsema proportsionaalsuse analüüsiga, mis nüüd hindab ka pangakonto info kui teabeliigi küsimise põhiseaduslikkust – seda nii täitmisregistri kaudu kui ka selle väliselt.</p>
		<p>Eelnõu võib kaasa tuua ebaproportsionaalsed vabaduspõhiõiguste piirangud</p> <p>Eelnõu materjalidest ei selgu, eriti RABi puhul, kas põhiõiguste (eelkõige põhiseaduse § 19 lõikest 1 tuleneva üldise vabaduspõhiõiguse ja §-st 26 tuleneva eraelu puutumatus) piirangud teenivad legitiimset eesmärki ning on sobivad, vajalikud ja mõõdukad.</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Tulenevalt laekunud tagasisidest on eelnõusse sisse viidud muudatused mis selgelt määratlevad kindlaks need RABi ülesanded kus pangakonto väljavõtte kasutamine tööülesandest lähtuvalt on vajalik ja proportsionaalne. Eelnõu seletuskirja on täiendatud ka põhiseaduslikkuse analüüsi ja võrdleva analüüsiga teiste riikide osas. Eelnõu koostaja ei suutnud tuvastada ühtegi riiki kus RAB-i funktsioone täitval</p>
		<p>„Teiseks tuleb rõhutada, et kõik põhiõiguste seisukohalt olulised otsused peab langetama seadusandja ja üksnes vähem intensiivseid põhiõiguste piiranguid võib Riigikohtu seisukohalt kehtestada täpse, selge ja piirangu intensiivsusega vastavuses oleva volitusnormi alusel määrusega (vt nt Riigikohtu Üldkogu 3. detsembri 2007. a otsus nr 3-3-1-41-06, p 21-22). Antud juhul on pangakonto väljavõtete päringutega seotud küsimused jäetud täitmisregistri põhimääruse reguleerida. Samuti on järelevalvega seotud olulised küsimused sätestatud suures osas määruse tasandil, mis võimaldab seadusest madalamal seisva õigusaktiga reguleerida järelevalve ulatust.⁴ Pealegi võib kehtiva täitmisregistri põhimääruse põhjal jõuda seisukohani, et väline kontroll vastutava töötleja kaudu jääb pigem põgusaks.⁵ Veel enam, vastutaval töötlejal puudub määruse kohaselt ligipääs andmetele, mida päringu tegijalt päringu tegemisel nõutakse (vt määruse § 9 lg 5). See vähendab järelevalve sisulist võimekust. Kaheldav on MTA enda poolt teostatava järelevalve piisavus. Põhiõiguste riivete üle ei saa ainsa isikuna teostada</p>	<p>TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS</p> <p>Täitmisregistri põhimääruse osas selgitame, et tegemist ei ole Rahandusministeeriumi valitsemisala õigusaktiga. Sellest tulenevalt, ei ole Rahandusministeerium pädev kommenteerima, millistel õiguspoliitilistel kaalutlustel on täitmisregistri spetsiifilised sätted kehtestatud. Soovitame siinkohal pöörduda vahetult Justiits- ja Digiministeeriumi poole (MSVS § 3).</p> <p>Mis puudutab aga järelevalvet, siis märgime, RABi teabekorralduste õiguspärasuse üle ei teosta järelevalvet üksnes RAB ise. Lisaks RABi sisekontrollile, kes peab tagama, et RABi ametnikud täidavad seadusest tulenevaid ülesandeid kooskõlas õigusaktide ja hea halduse tavaga, teostab süstemaatiliste puudujääkide ilmnemisel RAB-i üle teenistuslikku järelevalvet ka rahandusminister, samuti on võimalik RAB-i tegevust auditeerida Riigikontrolli poolt. Lisaks on</p>

		järelevalvet sama haldusorgan, kes ise neid riiveid tekitab. Päringu töötlemise kohta salvestatavaid andmeid (määruse § 9 lg 6) ei saa eelduslikult pidada järelevalve eesmärkidest piisavalt informatiivseks. Samuti jääb segaseks, kellele ja millistel tingimustel annab päringu tegija selgitusi määruse § 9 lg 7 kohaselt. Järelevalve eesmärkide jaoks hävitavalt mõjub lõpuks andmete kustutamine, sest päringu andmeid säilitatakse kõigest 30 päeva (määruse § 16 lg 4). ⁶ “	võimalik RABi toimingute ja haldusaktide peale esitada kaebuseid kohtumenetluse raames, samuti on võimalik pöörduda vahetult ka näiteks õiguskantsleri ning Andmekaitse Inspektsiooni poole.
		„Kokkuvõttes on maksuõiguse komisjon seisukohal, et eelnõu seondub keeruliste õiguslike probleemidega, kuid seletuskirja kohaselt ei ole valdavalt osa neist probleemidest kõnetatud ega lahendatud. Antud põhjusel tekitab käesolev eelnõu tõsiseid küsimusi ja kahtlusi põhiõiguste kaitse tagamise osas.“	TÄNAME NING VÕTAME TEADMISEKS
3	Luminor Bank AS	<p>Õiguskantsleri seisukohtadega arvestamine ja selles osas eelnõu ja seletuskirja täiendamine</p> <p>„RahaPTS § 58 lõiget 2 täiendatakse lausega, mis sätestab, missuguste RAB-i ülesannete raames esitatud päringutele on krediidasutus kohustatud pangasaladust RAB-ile avaldama. Samas on jäetud muutmata sama lõike esimene lause: “Ettekirjutuse adressaat on kohustatud ettekirjutuse täitma ja esitama teabe, sealhulgas panga- või ärisaladust sisaldava teabe ettekirjutuses määratud tähtjaks.”. Ettekirjutuse täitmiseks vajaliku pangasaladust sisaldava teabe esitamine ettekirjutuses määratud tähtjaks ei ole piiratud konkreetsete RAB-i ülesannetega, vaid kohaldub kõigile ettekirjutustele. Lõike täiendus loob ootuse, et krediidi- ja finantseerimisasutus hakkaks päringu aluseid kontrollima ning hindama, mis ulatuses ettekirjutust täita. Ettekirjutuse täitmist ei tohiks siduda muude asjaoludega, vaid kõik ettekirjutused peaksid vaikimisi kohustuslikud. Nende õiguspärasuse kontroll on vajalik lahendada riiklike institutsioonide poolt rakendatavate meetmete abil ilma vastava ülesande panemiseta ettekirjutuse adressaadile.“</p>	<p>ARVESTATUD OSALISELT</p> <p>Seletuskirja ja eelnõud täiendatud vastavalt laekunud tagasisidele. Täpsustatud RABi ülesandeid, mille alusel on pangakonto väljavõtte kogumise õigus.</p> <p>RahaPTS § 51 (konfidentsiaalsus): seletuskiri täpsustab, et konfidentsiaalsus tugineb GDPR art 23 ja FATF raamile; eesmärk on vältida menetluste kahjustamist RahaPTS § 54 lg 1 p-de 1 ja 8–10 raames. Konfidentsiaalsuse ulatuse tehnilised detailid (sh andmejälgija ajastus) lahendatakse rakendustasandil, et mitte ohustada analüüsi. (Sätete tekstiline kitsendamine „absoluutselt“ keelust: mitte vajalik – piirang on ülesandepõhine ja proportsionaalsuse test kohaldub.)</p> <p>Täiendatud eelnõu ja seletuskiri taastavad täitmisregistri kasutuse selge õigusliku alusega, seovad RAB-i päringud konkreetsete ülesannetega, muudavad RAB-i täitmisregistri andmeliigid suletuks, ajakohastavad TMS viited ning kirjeldavad proportsionaalsuse ja andmeminimaalsuse rakendamist (sh ex post teavitamise põhimõtet), tagades seeläbi põhiseaduspärase ja mõõduka lahenduse.</p>
		„Eelnõuga muudetakse RahaPTS § 58 lõiget 11, kuid lõikesse jäetakse sisse tekstiosa “täitemenetluse seadustiku §-s 631 nimetatud elektroonilise arestimissüsteemi kaudu”. Täitmismenetluse seadustiku § 631 on kehtetu alates 01.01.2024. RahaPTS § 58 lõige 11 sätestab, et RAB-il on õigus saada RahaPTS § 81 lõigetes 11–15 nimetatud andmeid. Eelnõu seadusena jõustumisel täiendatakse RahaPTS § 81 lisades konto väljavõtte andmed, kuid saadetud eelnõu tekstis on otsustatud lisaks viitele, ka välja kirjutada, et RAB-il on ligipääs pangakonto andmetele. Luminori ettepanek on, kas loetleda RahaPTS §-s 58 kõik andmeliigid,	<p>ARVESTATUD</p> <p>Eelnõud ja seletuskirja täiendatud.</p>

		<p>millele RAB-il on täitmisregistri vahendusel ligipääs või lahendada see ainult viitega RahaPTS §-le 81 ning parandada viidet täitemenetluse seadustikule.“</p> <p>„palume eemaldada RahaPTS §-st 81 sõna “vähemalt”, et oleks selge, mis on krediidi- ja finantseerimisasutuste kohustus ja mis on RAB-i õigus. Samuti ühtlustada RahaPTS, MKS ja täitmisregistri põhimääruse sõnastused, et oleks tagatud, et samade terminitega viidatakse samadele andmekoosseisudele“</p>	
4	AS SEB Pank	<p>„Eelnõu § 2 punkt 1 – RahaPTS § 51 lõike 1 täiendamine</p> <p>Analüüsida proportsionaalsust ja kooskõla andmekaitse ning menetlusõigusega. Miks on keeld lai kõigi § 54 lg 1 p 1,2,8,9,10 korral. Soovitus kaaluda eraldi konfidentsiaalsussätte loomist, mis määrab ulatuse ja aja (nt ex post teavitamine).</p> <p>Eelnõu § 2 punktid 2-5 – RahaPTS § 58 lõike 1, 1¹ ning 2 ja § 81 lõike 1⁴ täiendamine“</p> <p>SEB on seisukohal, et senine õigusaktide kujunemine ja sellest tulenevad põhjendused, miks Rahapesu Andmebürool on tema seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalik saada konto väljavõtet ja saldo seisu, tuginedes nii rahvusvahelistele kui Eesti sisestele kohustustele, on eelnõu seletuskirjas üldjuhul põhjalikult edasi antud.</p> <p>Pangasaladuse regulatsioon tervikuna vajab põhjalikumat analüüsi, eriti riiklike päringute kontekst. Eelnõu seletuskirjas toodud põhjendused RahaPTS § 58 lõigete 1 ning 1¹ muutmise osas on piisavate põhjendusteta osas, mis puudutab viitamist kehtiva RahaPTS § 54 lõike 1 punktidele 4 (järelvalve teostamine), 9 (rahvusvahelise sanktsiooni seadusest tulenevate ülesannete täitmine) ja 10 (väärtegade menetlemine).</p>	<p>ARVESTATUD OSALISELT</p> <p>Oleme arvestanud Teie ettepanekutega seoses vananenud viite, sõna „vähemalt“ eemaldamise ja andmeliikide selgema ja kinnisema loetelu osas. Selles osas on eelnõud ja seletuskirja täiendatud.</p> <p>Seletuskiri põhjendab „tipping-off“ ja menetluslike huvide kaitset ning sidumist § 54 lg 1 p-dega 1 ja 8–10 (NB! see on teadlikult kitsam kui võimalik maksimum). Arvestatud selgitustega ja ulatus jääb p-dele 1 ja 8–10. Proportsionaalsus ja GDPR art 23 raam avatud seletuskirjas.</p> <p>Osaliselt oleme arvestanud ettepanekuid mis olid seotud proportsionaalsuse, kasutusjuhtumite ja üldise selguse ja täpsuse tõstmisega seletuskirjas.</p> <p>RahaPTS § 58 lg 2 antud seisukoha osas selgitame, et eelnõuga ei panda ettekirjutuse adressaatidele kohustust hakata kontrollima ettekirjutuse aluseks olevaid faktilisi asjaolusid vaid eelnõu tulemusena lisatakse edaspidi ettekirjutusele õiguslik alus, kui soovitakse koguda sellist pangasaladust mis on vajalik ja lubatav konkreetsete RABi ülesannete täitmisel.</p> <p>Üldine vajadus pangasaladuse regulatsiooni laiemaks ülevaatuseks seletuskirjas kajastatud, kuid see on planeeritud eraldi analüüsi/edaspidise töö raames, mitte käesoleva eelnõu osaks.</p>

		<p>RahaPTS § 58 lõike 1¹ täiendusega seonduvalt märgime, et kehtivas seaduses sisaldab lõige 1¹ sõnastus veel viidet „TMS § 63¹ nimetatud elektroonilisele arestimissüsteemile“, mis tuleb meie hinnangul asendada viitega „täitmisregistrile“.</p> <p>Sätetada suletud loetelu teabest, mida RAB-il on õigus täitmisregistri vahendusel nõuda. RahaPTS § 81 osas märgime, et arvestades eelnõuga taotletavat eesmärki muuta õiguslik alus pangasaladuse väljastamiseks selgemaks, tuleks eelnõud täiendada viisil, et RahaPTS § 81 lõikest 1 kustutatakse sõna „vähemalt“. See tagab, et samas paragrahvis esitatud loetelu on ammendav ja seeläbi tagatakse õigusselgus.</p> <p>RahaPTS § 58 lõike 2 täienduse osas märgime, et säte sisaldab ettekirjutuse adressaatide kohustust väljastada pangasaladust sisaldavaid andmeid. SEB ei toeta lähenemist, et kõnealuses sättes loetletakse täpselt need ülesanded, mille täitmiseks RAB võib infot nõuda, sest ettekirjutuse adressaadi kohustuseks ei ole kontrollida ja tal ei olegi võimalik kontrollida, millist oma seadusest tulenevat ülesannet RAB ettekirjutuse tegemisega täpselt täidab. Lisaks RahaPTS § 55 lõike 2 kohaselt RABil puudub kohustus märkida ettekirjutuses selle esitamise faktiline alus.</p>	<p>Rahandusministeerium ei saa aga arvestada ettepanekuga sätestada normides <i>expressis verbis</i>, et millise perioodi saldot ja konto väljavõtet võib RAB küsida – Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õiguslikud ning faktilised asjaolud on niivõrd ettenägematud, et seaduse tasandil ei ole võimalik fikseerida ammendavalt mingisugune lubatav kontrolliperiood. Normides peab seega säilima teatav abstraktsus, sest vastasel juhul võib tekkida märkimisväärne risk, et RABil ei ole võimalik oma seadusest tulenevaid ülesandeid täita, sest vajalik teave ei jää seaduses lubatavate perioodide piiridesse.</p> <p>RABi tegevuse õiguspärasuse tagamiseks pangasaladuse töötlemisel on asjaolud, et RABi ligipääs pangasaladusele on ülesandepõhiselt piiratud, kanal ja andmeliigid on seaduse tasandil suletult määratletud, töötlus lähtub vajalikkusest ja minimaalsusest, tegevus on logitud ja auditeeritav ning kaetult välistest õiguskaitse- ja järelevalvemehhanismidest (AKI, kohus, Õiguskantsler, Riigikontroll). Seega on tagatud, et eelnõuga ettenähtud andmekasutus on põhiseaduspärane ja proportsionaalne.</p>
5	Swedbank AS	<p>Pangasaladuse (sh konto väljavõtte) päringute alus peab olema ülesandepõhine, selge ja koos PS-proportsionaalsuse põhjendustega; täitmisregistri andmeliigid olgu ammendava loeteluna; „täitmisregister on üksnes paralleelkanal“ sõnastus vajab selgitamist.</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Täname esitatud tagasiside eest, oleme tagasisidest lähtuvalt täiendanud eelnõud ja seletuskirja. Lisanud põhiseaduspärasuse analüüsi ja lisaks võrdleva analüüsi teiste riikide osas.</p>
		<p>Kontoväljavõtte küsimine kontaktisiku (RahaPTS § 17 lg 6) sobivuse hindamiseks võib olla ebaproportsionaalne; palutakse see välistada või väga selgelt piiritleda ning lisada PS-proportsionaalsuse analüüs.</p> <p>Vältida erinevaid/ebaselgeid väljendeid; ajakohastada vanad viited.</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Kontaktisiku hindamisel pangakonto väljavõtet ei küsita. Eelnõuga täpsustatakse konkreetsed RAB-i ülesanded, mille teostamiseks RAB pangakonto väljavõtet vajad. Lisaks määratakse kindlaks ka ülesanded, mille teostamisel on RAB-il vajadus kasutada Täitmisregistrit.</p>

		<p>Üksnes suletud loetelu ei pruugi olla piisav; vaja oleks regulatiivsel tasandil ette näha ka sisemised kontrollid (logid, rollipõhine ligipääs, audit).</p>	<p>Eelnõud ja seletuskirja selles osas täiendatud.</p> <p>Seletuskiri koondab kontrollimehhanismid (logikohustus ja auditeeritavus täitmisregistris, rollipõhised õigused, AKI/Õiguskantsleri järelevalve, kohtulik kontroll). Käesolev pakett ei lisa eraldi normitehnilisi „sisemiste kontrollide“ sätteid seadusesse; nende täpsustamine tehakse rakendustasandil (teenusetingimused/protseduurireeglid) ja vajadusel eraldi tööna.</p>
6	Bigbank AS	<p>Toetatakse täitmisregistri kasutuse taastamist, kuid rõhutatakse vajadust pangasaladuse erandite tervikülevaate ja põhjalikuma analüüsi järele, mitte „kosmeetiliste“ paranduste järele. Palutakse seletuskirjas avada ka varasemate puuduste põhjused.</p> <p>RahaPTS § 58 lg 1 ja 1¹: palutakse põhjalikum proportsionaalsuse analüüs RAB-ile viidatud § 54 lg 1 p-de 4, 9 ja 10 osas;</p> <p>Vajadusel üle vaadata KAS § 88 kooskõla.</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Lähtudes eelnõule antud tagasisidest on täiendatud nii eelnõud kui seletuskirja. Õigusselgus täitmisregistris edastatavate andmeliikide osas: RahaPTS § 81 lg 1-st eemaldatakse sõna „vähemalt“, § 81 lg 14 täiendatakse saldo ja konto väljavõttega – tulemuseks suletud loetelu.</p> <p>Seletuskiri täpsustab, et muudatused on õiguskantsleri märkustest kantud, ei laienda RAB-i materiaalvolitusi, vaid loovad õigusselguse (sh GDPR eesmärgipärasus ja andmeminimaalsus; EL/Varssavi/Egmont kohustused; FIU konfidentsiaalsus).</p> <p>Seletuskirja on täiendatud RAB-i ülesannete lõikes (sh sanktsioonide rakendamine ja väärtemenetlus), põhjendades pangakonto väljavõtte vajalikkust ja mõõdukust; praktikanäited lisatud. Samas ei sätestata seaduses fikseeritud ajapiire (väljavõte/saldo), sest vajaliku perioodi ulatus sõltub konkreetse juhtumi asjaoludest ja proportsionaalsuse kaalumisest.</p> <p>RahaPTS § 58 lg 2 ülesannete loetlemine jäetakse kehtima: see piiritleb ettekirjutuse aluseid ja tõstab õigusselgust (adresaat ei pea kvalifitseerima RAB-i menetlusliiki, kuid norm raamib RAB-i volitused ja võimaldab järelevalvet).</p> <p>Andmesubjekti teavitamine: konfidentsiaalsus tuleneb EL- ja FATF-i raamistikust; teavitamise praktilised detailid (sh andmejälgija kasutus pärast piirangu aluse äralangemist) käsitletakse rakenduslikul tasandil, vältimaks menetluslike eesmärkide ohustamist. Põhimõtteline põhjendus on seletuskirjas esitatud.</p>

			KAS § 88 tervikrevisjoni ei avata käesolevas pakettis – eelnõu fookus on RAB-i ja MTA täitmisregistri-päringute õigusseaduse taastamine. Vajadus KAS § 88 võimalike muudatuste järele kaardistatakse eraldi tööloiguna.
		viide TMS „elektroonilisele arestimissüsteemile“ asendada viitega täitmisregistrile; § 81 lg 1 sõna „vähemalt“ eemaldada; teha ka RAB-i andmeliigid täitmisregistris ammendavaks; piiritleda väljavõtte/saldo periood.	ARVESTATUD Eelnõud ja seletuskirja selles osas täiendatud
7	AS LHV Pank	kui tahetakse RAB-ile konto-väljavõtte õigus anda, peab see olema selgelt seaduses. Vajalik sisuline PS-proportsionaalsuse analüüs iga normi juures.	SELGITAME Rahandusministeerium on seisukohal, et pangakonto väljavõtte kogumise ja töötlemise õigus on RAB-il kehtiva õiguse kohaselt olemas. Eelnõuga täpsustatakse vastavalt õiguskantsleri poolt välja toodud probleemidele RahaPTS-i selliselt, et ära oleks määratletud RAB-i ülesanded, mille raames on RAB-il õigus ka pangakonto väljavõtteid koguda kui ka täpsustatakse ära milliste ülesannete täitmiseks on RAB-il õigus andmeid koguda läbi täitmisregistri. Eelnõud on täiendatud vajalike selgituste, võrdleva analüüsi ja põhiseaduspärasuse analüüsiga.
		RahaPTS § 58/§ 81 ja täitmisregister: aegunud viited asendada; RAB-i andmeliigid teha sama „suletuks“ kui MKS puhul; mitte väita, et alus juba kehtib.	OSALISELT ARVESTATUD § 58 lg 1 ¹ seotakse sõnaselgelt TMS § 63 täitmisregistriga (aegunud viide eemaldatud). § 81 lg 14 täiendatakse saldo ja konto väljavõttega; § 81 lg 1 sõna „vähemalt“ eemaldatakse, tagades suletud andmeliikide loetelu.
		Arvestada õiguskantsleri seisukohtadega	SELGITAME Eelnõud ja seletuskirja täiendatud vastavalt õiguskantsleri seisukohtadele. Eelnõu ja seletuskiri vastavas osas täiendatud.
8	FinaceEstonia		

		<p>„Teeme ettepaneku täiendada seletuskirja selliselt, et tuleks ühemõtteliselt välja seisukoht olemasolevate õiguslike puuduste ja seeläbi planeeritavate muudatuste põhistatuse osas.“</p> <p>„Teeme ettepaneku lähtuda õiguskantsleri seisukohtadest, milliseid muudatusi on kehtivasse õiguskorda vajalik teha.</p> <p>„Väärteomenetluse seadustiku (VTMS) § 19 sätestab menetlusaluse isiku õigused ja kohustused. Näiteks on väärteomenetluse alusel isikul õigus teada, millist väärteoasja tema suhtes menetletakse, teada menetlustoimingu eesmärki jms. Seletuskirja tuleks meie hinnangul täiendada selgitusega, kuidas suhestub RAB-i poolne väärtegude menetlemine nimetatud sättega ning kuidas on seadusandja hinnangul õigustatud ja proportsionaalne, et RAB-i poolt väärtegude menetlemise korral ei saa menetlusalune isik menetlustoimingust teada.“</p> <p>Teeme ettepaneku täpsustada regulatsiooni andmesubjekti õiguse osas saada teada, et riik on tema andmeid töödeldud.</p> <p>„Teeme ettepaneku muuta regulatsiooni, mis puudutab ligipääsu pangakonto väljavõttele.“</p> <p>RahaPTS § 54 lg 1 p 4 muudatused hõlmavad ka RAB-i poolse järelevalve teostamist. RahaPTS § 17 lg 5 kohaselt hõlmab RAB-i järelevalve ka kontaktisiku sobivuse hindamist. Seega võib muudetud sättest järeldada, et RAB-il on õigus saada pangasaladust, sealhulgas pangakonto väljavõtteid ka kontaktisiku sobivuse hindamise eesmärgil.“</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Täname põhjaliku tagasiside eest. Seletuskirja oluliselt täiendatud ning lähtuvalt tagasisidest ka täiendatud eelnõud.</p> <p>Väärteomenetluse läbiviimiselt on selge, et isikut ka teavitatakse kui selline menetlus algatatakse. Jääb selgusetuks kuidas peaks RAB-i õigus koguda väärteomenetluse läbiviimisel pangasaladust sisaldavaid andmeid olema seotud kogutavate andmete osas isiku teavitamisega. Isik saab sellest väärteomenetluse käigus tõenditega tutvudes teada, et kas ja mis tõendeid RAB tema menetluse käigus kogunud on.</p> <p>Andmesubjekti teavitamine: konfidentsiaalsus tuleneb EL- ja FATF-i raamistikust; teavitamise praktilised detailid (sh andmejälgija kasutus pärast piirangu aluse äralangemist) käsitletakse rakenduslikul tasandil, vältimaks menetluslike eesmärkide ohustamist. Põhimõtteline põhjendus on seletuskirjas esitatud.</p> <p>Eelnõud ja seletuskirja on täiendatud selliselt, et kindlaks on määratud konkreetse RAB-i ülesanded (RahaPTS § 1 ja 8-10), mille raames on RAB-il vajadus ja õigus koguda pangakonto väljavõtteid.</p> <p>Eelnõu ja seletuskirja täiendamisega on kindlaks määratud ka andmete suletud loetelu ja selgelt määratletud ka ülesanded, mille täitmisel on RAB-il õigus andmeid koguda Täitmiseregistri kaudu.</p>
--	--	--	--

05.01.2026–19.01.2026 kooskõlastamisel esitatud kooskõlastused ning arvamused (eelnõu § 2 punktid 1–6, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise)

Nr	Märkuse esitaja	Kooskõlastamise tulemus, märkused ja ettepanekud	Märkuste ja ettepanekute arvestamine ja arvestamata jätmise põhjendus
----	-----------------	--	---

1	Eesti Advokatuur	<p>„pangasaladuse ja eriti kontoväljavõtte kasutamise regulatsioon vajab tervikanalüüsi ning eelnõu osaline lähenemine võib vähendada õigusselgust. Advokatuuri hinnangul ei ole RAB-i volitused piisavalt piiritletud, puuduvad konkreetsed tingimused ja ulatus, millal kontoväljavõtet võib küsida, ning esineb oht, et kriminaalmenetluse eesmärke teenivaid toiminguid tehakse haldusmenetluses ilma vastavate menetluslike tagatisteta. Samuti peetakse ebapiisavaks olemasolevaid kaitsemehhanisme ning soovitatakse kaaluda tugevamaid tagatisi, sh eelnevat kohtulikku kontrolli.“</p> <p>„Kogu pangasaladuse regulatsioon kõigi andmesaajate vaates vajab terviklahendust, mitte üksnes RAB-i ja MTA osalist täpsustamist.“</p> <p>„RAB-i ja uurimisasutuste rollid ei ole piisavalt piiritletud ning esineb risk, et kriminaalmenetluse eesmärke teenivaid toiminguid tehakse haldusmenetluses.“</p> <p>„Kehtestada tugevamad menetluslikud tagatised, sealhulgas eelnev kohtulik kontroll.“</p> <p>„Automaatpäringute ja täitmisregistri väliste päringute suhtes puuduvad ühtsed põhimõtted andmete ulatuse, kasutamise, säilitamise ja andmesubjekti teavitamise kohta.“</p>	<p>SELGITAME</p> <p>Seletuskirja on täiendatud ja täpsustatud, et eelnõu eesmärk on kõrvaldada kehtivas õiguses ilmnenud õigusselguse puudus ning sätestada seaduses sõnaselgelt, et RAB võib konkreetsete seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks saada pangasaladust sisaldavat teavet, sealhulgas kontoväljavõtteid. Eelnõuga ei anta RAB-le uut üldist või piiramata volitust, vaid täpsustatakse andmeliigid, ülesanded ja kanalid, mille kaudu vastavat teavet võib saada.</p> <p>Käesolev eelnõu on sihitud ja probleemipõhine ning lahendab õiguskantsleri osundatud konkreetse õigusselguse puuduse MTA ja RAB-i puhul. Pangasaladuse laiem süsteemne revisjon on eraldi õigusloome küsimus ja ministeerium on vastava eelnõu kavandamisega juba alustanud.</p> <p>RAB-i ja uurimisasutuste rollid on Eesti õiguses jätkuvalt erinevad. RAB ei ole uurimisasutus ega vii läbi rahapesu kuritegude kohtueelset menetlust. RAB-i ülesanne on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine, finantsteabe analüüsimine ning kuriteotunnuste ilmnelisel materjali edastamine pädevale asutusele. Eelnõuga ei anta RAB-le kriminaalmenetluslikke volitusi ega muudeta uurimisasutuste pädevust.</p> <p>RAB-i tegevus ei ole käsitav jälitustoiminguna ega võrdu kriminaalmenetluses sideandmete päringute või jälitustoimingutega. Tegemist on haldusmenetluses kogutava finantsteabega, mille eesmärk on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine ning rahvusvaheliste koostöökohustuste täitmine. Lisaks eeldavad FATF standardid, Egmont Groupi põhimõtted ning EL AML raamistik, et finantsluureüksusel oleks võimalik saada vajalikku finantsteavet kiiresti ja tõhusalt.</p> <p>seletuskirjas on täpsustatud, et täitmisregistri kaudu saab andmeid küsida üksnes seaduses ammendavalt loetletud ulatuses ning täitmisregistri väline teabenõue toimub jätkuvalt RahaPTS § 58 alusel ettekirjutusega. Samuti on täiendatud selgitusi andmesubjekti teavitamise, andmekaitsete piirangute ja järelkontrolli kohta. Isiku teavitamine toimub pärast seda, kui teavitamise piirangu alus on ära langenud.</p>
2	AS SEB Pank	„Täpsustada Krediidiasutuste seaduse § 88 lg 5 sõnastust.“	<p>SELGITAME</p>

			Täname tehtud ettepaneku eest ja selgitame, et KAS § 88 ülevaatamine on ministeeriumi poolt juba algatatud ja selle kohta koostatakse eraldi eelnõu. Esitasime teie ettepaneku eelnõu ettevalmistamisega tegelevale osakonnale.
3	Swedbank AS	„Soovitame kasutada ühtset terminit kogu eelnõu ulatuses. Kuivõrd võlaõigusseaduse (VÕS) §-s 714 kasutatakse terminit „kontoväljavõte“, oleks kõige korrektsem kasutada läbivalt just seda väljendit või alternatiivselt „arvelduskonto väljavõte“.“	ARVESTATUD OSALISELT Eelnõu tekstis kasutatav termin lähtub Täitmisregistri põhimääruses kajastatud andmekomplekti nimetusest ja seetõttu pidasime oluliseks lähtuda just Täitmisregistri põhimääruse tekstist. Seletuskirja on lisatud viide „konto väljavõte“ juurde kus selgitatud, et konto väljavõtte all peetakse silmas ka pangakonto väljavõtet, pangakonto tehinguandmeid ja VÕS § 714 nimetatud kontoväljavõtet.
4	AS LHV Pank	Varasemate seisukohtade kordamine	SELGITAME Eelnõu koostamisel ettepanekuid analüüsitud ja LHV seisukoht teadmiseks võetud
5	FinaceEstonia	Varasemate seisukohtade kordamine	SELGITAME Eelnõu koostamisel ettepanekuid analüüsitud ja seisukoht teadmiseks võetud

17.03.2026–20.03.2026 kooskõlastamisel esitatud kooskõlastused ning arvamused (eelnõu § 2 punktid 1–6,rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise)

Nr	Märkuse esitaja	Kooskõlastamise tulemus, märkused ja ettepanekud	Märkuste ja ettepanekute arvestamine ja arvestamata jätmise põhjendus
1	Eesti Advokatuur	Varasemate seisukohtade kordamine	SELGITAME Oleme varasemalt eelnõu koostamisel esitatud seisukohti analüüsinud ja võimalusel arvesse võtnud. Selgitame, et Rahandusministeeriumi on eelnõu koostamise käigus piiritletud selgelt ära RAB-i seadusest tulenevad ülesanded, mille täitmiseks on kontoväljavõtte infole juurdepääs vältimatult vajalik oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks.
2	AS SEB Pank	“Eelnõu põhiseaduspärasus - p. 3.2.1.4 lk.34 ja p. 3.2.2.2. lk 45 märgitakse, et krediidasutuste liitumine täitmisregistriga on vabatahtlik ja automaatse andmetöötlusega ühinemine on krediidasutuse valik. Juhime tähelepanu, et selline hinnang ei ole hinnanguliselt korrektne, sest TR infovahetuskanali kaudu täidab Eesti riik AML 5. direktiiviga kehtestatud kohustust luua maksekontode register ja krediidasutustele kehtestati kohustus täitmisregistri eellase elektroonilise arestimissüsteemiga liitumiseks. See kohustus fikseeriti meile teadaolevalt RahaPTS 01.01.2019 jõustunud muudatusega, mil lisati § 81, mille tookordne sõnastus kohustas kõiki krediidi- ja finantseerimisasutusi, kes on ärisuhte raames kliendile avanud maksekonto (edaspidi <i>konto</i>), millele on väljastatud rahvusvaheline IBAN-kood, <u>liituma elektroonilise arestimissüsteemiga ja tagama, et selle süsteemi kaudu on kättesaadavaks vähemalt § 81 nimetatud andmed.</u>	SELGITAME Seletuskirjas on märgitud, et täitmisregistri infovahetuskanali automatiseeritud kasutamine on vabatahtlik, st et seadus ei kohusta krediidasutusi kasutusele võtma automatiseeritud lahendusi täitmisregistri kaudu teabepäringutele vastamisel.

		Muudatus lisati eelnõuga 459 SE Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus–Riigi Teataja Palume sellest vaatest SK üle vaadata.”	
3	AS LHV Pank	<ul style="list-style-type: none"> Eelnõu menetlustähtaeg ebamõistlikult lühike; Eelnõu menetleda koos eelnõuga 640 UA Füüsilise isiku teavitamiskohustus ka ettekirjutusega kogutud pangakonto väljavõtte korral. Varasemate seisukohtade kordamine 	<p>SELGITAME</p> <p>Eelnõu koostamisel ettepanekuid analüüsitud ja LHV seisukoht teadmiseks võetud</p> <p>Eelnõu oli kolmandal kooskõlastusringil, ning võttes arvesse varasemat menetlust ja huvigruppide kaasamist ning erinevate huvigruppide aktiivset osalemist täiendavate seisukohtade esitamisel, ei saa nõustuda väitega, et menetlustähtaeg oleks ebamõistlikult lühike.</p> <p>Ei nõustu ettepanekuga, et käesolevat eelnõu tuleks menetleda koos eelnõuga 640 UA. Leiame, et eelnõude liitmine ja koos menetlemine tooks kaasa rohkem segadust kui selgust.</p> <p>Arvestasime ettepanekuga teavitada füüsilist isikut sõltumata teabe kogumise viisist. Vastavas osas eelnõu § 2 p 4 ja seletuskirja täiendatud.</p> <p>Varasemalt esitatud ja kordavate seisukohtade osas märgime, et oleme eelnõu koostamisel neid analüüsinud, teadmiseks võtnud ja võimalus arvestanud, ning seletuskirja täiendanud.</p>
4	FinaceEstonia	<p>“Praegu püütakse reguleerida RAB-i õigust andmeid töödelda läbi RahaPTS-i. Olemuslikult peaks seda aga tegema läbi KAS-i. Seaduse sellisel kujul muutmine ei taga andmetöötluse õiguspärasust. Kriminaalmenetluse seadustiku kohaselt on selline andmete kogumine jälitustegevus. Jälitustegevuse teostamiseks on luba üksnes seaduses sätestatud asutustel. RAB-i selles loetelus ei ole. RAB on valitussasutus, millel on õigus viia läbi haldusmenetlust.”</p>	<p>OSALISELT ARVESTATUD JA SELGITAME</p> <p>KAS-i vastav eelnõu on Rahandusministeeriumis koostamisel ja sellega soovitakse kooskõlastusringile jõuda aprilli kuu jooksul. Rahandusministeerium ei nõustu sellega, et RAB-i poolt talle seadusega pandud ülesannete täitmisel oleks tegemist jälitustegevusega. Kõige ligilähedasem sellele võiks oma olemuselt olla kontoväljavõtte kogumine füüsiliste isikute suhtes kuid jälitustegevuse välistab puhtalt fakt, et RAB-il puudub võimalus koguda isiku pangakonto andmeid reaajas toimunud tehingute kohta. Pangakonto väljavõtte kajastab juba toimunud tehinguid ja selle analüüsimisel ei saa kuidagi jõuda järelduseni, et läbi pangakonto väljavõtte kajastatud tehinguandmete analüüsi võiks isikut reaajas jälitada. Samuti ei nõustu väitega, et RAB peaks olema uurimisasutus. Seletuskirjas oleme toonud välja selgitused Rahapesu Andmebüroo olemuse ja eesmärkide osas. Rahandusministeerium selgitab, et üldiselt ei ole FIU-d uurimisasutused vaid tegemist on finantsluure üksustega, kelle ülesanne ongi analüüsida talle saabunud teavet, vajadusel koguda täiendavat infot ning selgitada välja kas rahapesu ja terrorismi</p>

		<p>“Eelnõu näeb ette, et isikut teavitatakse 5 aastat pärast tema andmete töötlemise aluste äralangemist. Meie hinnangul on ei ole nii pikk tähtaeg kuidagi põhjendatud. Seda ei ole veenvalt põhjendatud ka seletuskirjas.”</p> <p>“kontrollmehhanismide tõhustamise vajadus”</p> <p>Varasemate seisukohtade kordamine</p>	<p>rahastamise tõkestamiseks on vajalik rakendada meetmeid ning kuriteo tunnuste ilmnmisel edastada juba kogutud ja analüüsitud teave uurimisasutustele menetluse läbiviimise otsustamiseks.</p> <p>Leiame, et 5 aastane tähtaeg on mõistlik, sest tagab ühelt poolt selle, et füüsilist isikut teavitatakse tema suhtes kogutud konto väljavõtetest kuid teisipidi on tagatud ka RAB-i ning teavituse esitanud isiku konfidentsiaalsus selleks, et ohtu ei satuks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärk ja võimalike kriminaalmenetluste läbiviimine. Oleme seletuskirja täiendavate selgitustega täiendanud. Sõnastus eelnõus on selline, et tähtaeg ei hakka jooksma mitte aluste äralangemisest vaid päringu teostamise hetkest.</p> <p>Seletuskirja täiendatud ning Rahandusministeeriumi hinnangul on kontrollmehhanismid piisavad selleks, et vältida RAB-i poolt andmete kogumist ilma õigusliku aluseta. Andmekaitsemeetmed on piisavat tugevad ka selleks, et minimeerida andmelekke riski. Eelnõud on täiendatud sätetega eelnõus UA 640, et oleks selgem kuidas on tagatud andmete säilitamine, kustutamine ja tehtud päringute kontrollimine.</p> <p>Eelnõu koostamisel ettepanekuid analüüsitud ja seisukoht teadmiseks võetud</p>
--	--	---	---